

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

9·77
okt.-nov.

SOCIALMEDICIN • MILJÖFRÅGOR • HANDIKAPP

Tidskrift för Riksförbundet för hjärt- och lungsjuka

pris 4:—

Real-Stolen

Specialstol för rörelsehindrade

Realstolen är svensktillverkad och utförd i kraftig stålrörskonstruktion. Höj- och sänkbar sitthöjd, tippningssäker. Realstolen är mycket flexibel och kan utrustas med en mängd olika tillbehör.

Realstol i coxitutförande med två fällbara klaffar 75 mm länkhjul låsbar sitssnurrning handmanövrerad förflyttningsbroms. Armstöd standard justerbara i bredd avtagbara.

Bidragsberättigad! Kontakta oss för ev. provstol.

Tillverkningsprogram:

Rehab-produkter. Arbets- och coxitstolar. Specialitet: Real-stolen

**mercado
rehab** ●

Gatuadress: STUREGATAN 64

Postadress: BOX 16348, S 103 26 STOCKHOLM 16

Telefon: 08/67 39 39

Status

Organ för Riksförbundet
för hjärt- och lungsjuka

nr 9 1977 årgång 39

Ansvarig utgivare: **Tord Axelsson**
Redaktör: **Lars-Erik Hult**

Förbundskansli:

David Bagares Gata 3, 1 tr, Sthlm
Postadress: Box 3196,
103 63 Stockholm
Telefon: 08/23 15 30
Postgiro: 90 00 11 - 8

Tryckeri:

Axlings Tryckeri AB,
Södertälje

Prenumerationspris:

Helår 35:—, medlemspren. 15:—

UR INNEHALLET:

Vi lever på sparlåga
Sid. 4

Förslag:

**Föräldrar med barn
får kortare arbetstid**
Sid. 6

Hälsoturismen i Jugoslavien
Sid. 8

Hemma kan man inte vara
Sid. 12

Omslagsbild: Den höga luften och
de klara färgerna ger den höstliga
promenaden extra plusvärden.

Foto: Mark Markefelt

Vädra inte ut energin

Spar energi är en uppmaning, som möter oss snart sagt i de flesta sammanhang och med all rätt. I vårt samhälle som i så hög grad är beroende av energin för att kunna fungera, finns det goda skäl att se om sitt hus. Innan det blir helt utkyt.

Lennart Holm i Statens Planverk påpekade nyligen byggnadsstadgans krav på effektiva ventilationssystem. Att vädra kostar pengar och är en nödvändighet. Vi måste ha frisk luft för att leva ett dragligt liv både hemma och på jobbet.

Och just här — som i så många andra sammanhang är rökningen den stora boven. Rökningen ställer till stora problem inte minst kostnadsmässigt — förutom ventilationen dessutom större fordringar på husens isolering.

Vid representantskapsmötet i Malmö vände sig professor Bo Simonsson vid Lungkliniken i Lund med skärpa mot rökningen, främst ur hälsosynpunkt. Andra auktoriteter på området har påpekat att det dessutom är ett kommersiellt problem. På jättearbetsplatserna med moderna värme- och ventilationssystem betecknas de som inbyggda dödsfällor. Luften cirkulerar — torr, dammig, tobaksinfekterad. Det skapar vinster för tillverkarna av fläktsystemen, påpekar expertisen, men de som utsätts för metoden måste betala. Med sin hälsa.

Däremot finns det varuhus som i sin reklam påpekar att deras inomhusluft fyller alla tänkbare krav. Och det gör den ofta. Ingen orkar handla, om man blir trött efter kort tid. Man har en känsla av att några räknat fel, att frågan har en klart kommersiell bakgrund. Vad har man för glädje av en personal som inte orkar producera? På grund av dålig luft på arbetsplatsen.

Det påstås att hela Kinas folkhushåll använder lika mycket energi som går åt till luftkonditioneringen i USA. En tankeställare möjligen.

Egentligen är det ganska märkligt att rökarna tillåts terrorisera icke-rökarna i den omfattning som sker. Inte bara för att deras last innebär ökade byggkostnader utan naturligtvis även för den ständigt påpekade hälsorisk.

Lyckligtvis börjar man komma till klarhet med problemet — men långsamt. På Domusrestaurangerna finns det rökfria hörn, SJ knappar in på rökkupéerna och på SL:s trafiknät råder totalt rökförbud. I kontorslandskapen däremot blandas rökare och icke-rökare huller om buller. Tänker man inte? Varför tar man ingen hänsyn? Är alla makthavare rökare?

Här hemma är vi inte så särskilt framstående i alla avseenden, även om vi gärna vill tro det. I Frankrike till exempel har i dagarna utfärdats rökförbud i hissar, skolor och sjukhus. Likaså i allmänna transportmedel, både till lands, till sjöss och i luften, i fritidslokaler för ungdom under 16 år och i alla lokaler för hälsovården. Så visst har vi en lång väg att vandra, innan de värsta dumheterna är borta.

Jag förstår och respekterar att folk har laster. Däremot kan jag inte inse, varför de måste exponera dem i närvaro av så många andra. Av den enkla anledningen att de utgör ett allvarligt hot både mot samhällsekonomin och grannens hälsa.

Lars-Erik Hult

Vi lever på sparlåga

Ja, sov du gott i natt, är en fråga vi ofta ställer till någon i bekantskapskretsen. Eller också vänder vi på frågan och säger: har du sovit illa i natt? Du ser så trött ut. Det där med sömn är något oerhört viktigt för oss människor. Det framgår också av många gamla talesätt. Ett gott samvete är den bästa huvudkudden. Som man bäddar får man ligga, han är en riktig sjusovare osv. Inte att undra på då vi i stort sett sover bort en tredjedel av vårt liv, konstaterar Arne Öijen i den här artikeln.

Som grund för påståendet ligger vår uppdelning av dygnet i tre faser: åtta timmars arbete, åtta timmars fritid, åtta timmars vila. Men många klarar sig utmärkt med betydligt mindre sömn. Dock bör man inte hårdra detta faktum som den skämtare som konstaterade att "visserligen förkortar ett utesvävande liv med nattsudd vår levnad, men å andra sidan förlänger det nätterna". Men skämt åsido.

Många och mycket med vårt sovan- de, vårt behov av sömn, är både för- underligt och intressant och i denna artikel ska redovisas lite fakta som inte är så allmänt kända.

Sömnen, vår passiva livsfas

Under sömnen arbetar hela vår orga- nism på — kan man säga — sparlåga. Alla nödvändiga livsprocesser pågår för fullt, men inte mer än nödvändigt. Hjärtat slår av på takten, kroppstem- peraturen sjunker, vi andas långsam- mare, till och med munhålans spott- körtlar vilar. Så nog är det förståeligt att läkarna kallar sömnen för livets "passiva fas".

Nå, varför blir vi dåsiga och somnar in några timmar varje dygn? Anled- ningen är helt enkelt alla de "trött- hetsgifter" som vi under dagens lopp samlar ihop i vår hjärna. Människans sömncentrum återfinns i "hypotalmus" vid undre hjärnbihanget. När detta centrum retas blir vi sömniga och ge- nom en mekanism i den förlängda mår- gen så sätts gäspningarna igång. Och vår andningsapparat förkunnar att nu är det dags att sova.

I Dan Anderssons visa "Helgdags- kväll i timmerkojan" lyder en text- strof "de snarka och vända sig man- ligt och tungt och sova på doftande ris". Men att snarka är ingen typiskt manlig företeelse. Även kvinnor snar- kar och kan också dra ordentliga sk "timmerstockar". Snarkningarna va-

rierar ljudmässigt. Kåsören "Cello" Olof Carle har illustrerat detta i sitt grammofoninspelade kåseri om snark- ningar på ett förträffligt vis. Att man snarkar beror på vibrationer i den mjuka gommen och gombågarna just när luften passerar. Muskulaturen är avslappnad och möjliggör snarkningar. Men även om man befinner sig i ett avslappnat tillstånd så är inte snark- ningsstadiet något kännetecken på god sömn. Ett bra exempel på detta är de sk "fyllsnarkningarna".

Hjärnan somnar först

Vad sker när vi somnar in? Det är en hel del. Vår hjärna "somnar" in först och sen följer olika delar av vår kropp och ganska långsamt glider vår kropp bort från medvetandet. Fötterna somnar sist, vilket många tragiska bil- olyckor visat. Föraren somnar, men hans fot fortsätter att pressas mot gas- pedalen.

Hur länge bör vi då sova? Det va- rierar från människa till människa. Som vi inledningsvis konstaterade så klarar sig många människor med lite sömn, medan andra åter kan sova när och hur som helst. Ett litet faktum värt att lägga på minnet: middags- slummern skulle göra den jäktade nu- tidsmänniskan gott. Receptet är ur- gammalt men likväl lika aktuellt. Har man möjlighet till en halvtimmas — timmas slummer mitt på dagen så bör man också ta vara på den. Den avlas- tar vår kropp en betydande arbets- börda. Blodtrycket sjunker något, hjärtat får en chans att lugna ned sig och kroppen förslits inte så hårt. Sömn är hälsa. Så sant som det är sagt.

Många arbetsledare har också iakt- tagit att personer som vilar en stund av lunchtiden arbetar mycket effekti- vare efteråt. Ett radikalt amerikanskt förslag är att ge de anställda sovhytter att middagsslumra i.

Den mänskliga sömnkurvan

Människan har sin bestämda sömn- kurva från födseln till livets slut. Den nyfödde sover praktiskt taget dygnet runt, eller rättare cirka tjugo timmar. Men med uppväxandet så sjunker sömnbehovet och när babyn blivit ett år så klarar sig han/hon med tretton— femton timmars sömn. Vid tre års ål- der — då är middagssömnen inräknad — så räcker det med elva till tretton timmars sovande. Skolungdomen bör sova minst tio timmar, medan ader- tonåringen klarar sig bra med ungefär åtta till nio timmars sömn. När vi upp- nått de trettio åren så ligger sömn- behovet ganska konstant på sju—åtta timmar och förblir så till tämligen hög ålder. Äldringar klarar sig ofta med lite sömn — tycker dom — men de sover däremot desto oftare. Vilket är alldeles riktigt. Vid hög ålder ska man vara rädd om sin sömn och försöka sova regelbundet. Även på dagen.

Att vara sömnlös är en plåga

Att vara sömnlös — om så bara för en natt — är något som väl alla män- niskor råkat ut för någon gång. Och förvisso är det en plåga att ligga och vrida och vända sig under nattens tysta timmar, höra klockans obönhörliga tickande mot en ny dag och inte kunna somna in. Läkarna rekommenderar inte att man omedelbart tillgriper sömnmedel för att bekämpa tillfällig sömnlöshet. Det finns många andra knep. Den klassiska nattpilsnern är välbekant. Likaså glaset med varm mjölk, den i särklass bästa drycken för tillfällig sömnlös, för alkohol i olika former ger ingen riktig vila. Man kan även ta ett ljummet bad (33—35 grader) vilket åstadkommer en lagom

Forts sid 22

En del människor är det förunnat att kunna sova praktiskt taget när och hur som helst. Andra återigen har svårigheter i det här avseendet och för dem blir sömnsvårigheten en plåga. (Foto: Mark Markefelt.)

FÖRSLAG:

Föräldrar med små barn får kortare arbetstid

Förälder får rätt att förkorta sin arbetstid till tre fjärdedelar av normal arbetstid, vanligtvis till sex timmars dag för vård av barn, så länge han har barn under åtta år. Förälder får dessutom för samma ändamål rätt att vara helt ledig under den tid han har barn under ett och ett halvt år. Den nu föreslagna rätten till ledighet förenas med rätten att återgå i förvärvsarbetet i samma omfattning som före ledigheten.

— Detta föreslår en arbetsgrupp inom socialdepartementet i en promemoria angående vidgad rätt till ledighet för vård av barn m.m. Förslaget går nu på remiss till ett 40-tal instanser.

Riksdagen godkände våren 1977 ett förslag till utbyggnad av föräldraförsäkringen. I det förslaget sas att de nya reglerna om föräldraförsäkringen är det första steget i den av regeringen planerade utbyggnaden av föräldraförsäkringen och rätten till föräldraledighet. Vidare sas att det andra steget avsågs omfatta en fristående rätt till föräldraledighet från anställningen för småbarnsföräldrar. Arbetsgruppen har i promemorian angett hur det andra steget om en fristående rätt till föräldraledighet skulle kunna utformas.

Den nu föreslagna rätten till en fristående ledighet för vård av barn innebär bl.a. att varje förälder som arbetar heltid får rätt att förkorta sin arbetstid till tre fjärdedelar av normal arbetstid så länge han/hon har barn under åtta år. Denna förkortning kan ske antingen fortlöpande eller genom uppdelning på flera perioder.

Hel ledighet kan tas ut så länge föräldern vårdar barn under ett och ett halvt år. Också den ledigheten skall kunna delas upp i perioder.

Ökad kontakt föräldrar—barn

Den föreslagna rätten till deltidsledighet är tänkt att öka förutsättningarna för en mer meningsfull samvaro mellan barn och föräldrar. Dessutom kan de för många barn långa dagliga vistelsetiderna i daghem och familjedaghem bli kortare.

Utvidgningen av rätten till hel ledighet och deltidsledighet föreslås bli fristående från föräldraförsäkringen

ersättningsregler. Förälder ska dock alltid ha rätt till ledighet då någon form av föräldrapenning utgår.

Rätten till ledighet föreslås bli en lagfäst rätt. Det innebär att föräldern själv får bestämma den tidsperiod då ledigheten ska tas ut. Avsikten är att deltidsledigheten ska tas ut som en daglig förkortning av arbetstiden.

Förälder ska enligt förslaget kunna dela upp all ledighet i minst två perioder per kalenderår. Med detta avses såväl tidigare beslutad ledighet, förknippad med ersättning från föräldraförsäkringen, som den nu föreslagna fristående ledigheten.

Förlängd ledighet vid födsel

Genom de nu föreslagna reglerna får förälder som arbetar heltid möjlighet att förkorta sin dagliga arbetstid och därmed i större utsträckning vara tillsammans med sina barn. Föräldern får också möjlighet att förlänga ledighetsperioden vid barns födelse till ett och ett halvt år. När föräldern slutat sin ledighet har han rätt att återgå till sitt arbete i samma omfattning som före ledigheten. Det betyder att föräldern kan vara deltidsledig under perioder då han har behov av det och ändå fortsätta sitt arbete på den vanliga arbetsplatsen och ha kvar kontakten med förvärvslivet.

En utvidgad lagstadgad och därmed allmänt accepterad rätt till föräldraledighet skulle kunna medverka till att även papporna anpassar sin arbetstid så att de får tid att umgås med sina barn. Det bör även kunna öka förutsättningarna för föräldrarna att verkligen dela på ansvaret för hem och barn, vilket är väsentligt för barnen. Det är också i hög grad önskvärt att få till stånd en utjämning på arbetsmarknaden så att deltidarbetet

inte är så helt koncentrerat på kvinnorna som nu är fallet.

För offentligt anställda gäller sedan 1970 särskilda föreskrifter för ledighet vid vård av barn. Statligt anställda kan således beviljas hel tjänstledighet för vård av barn till dess barnet är ett och ett halvt år och partiell tjänstledighet för tillsyn av barn under tolv års ålder.

Bibehållen trygghet

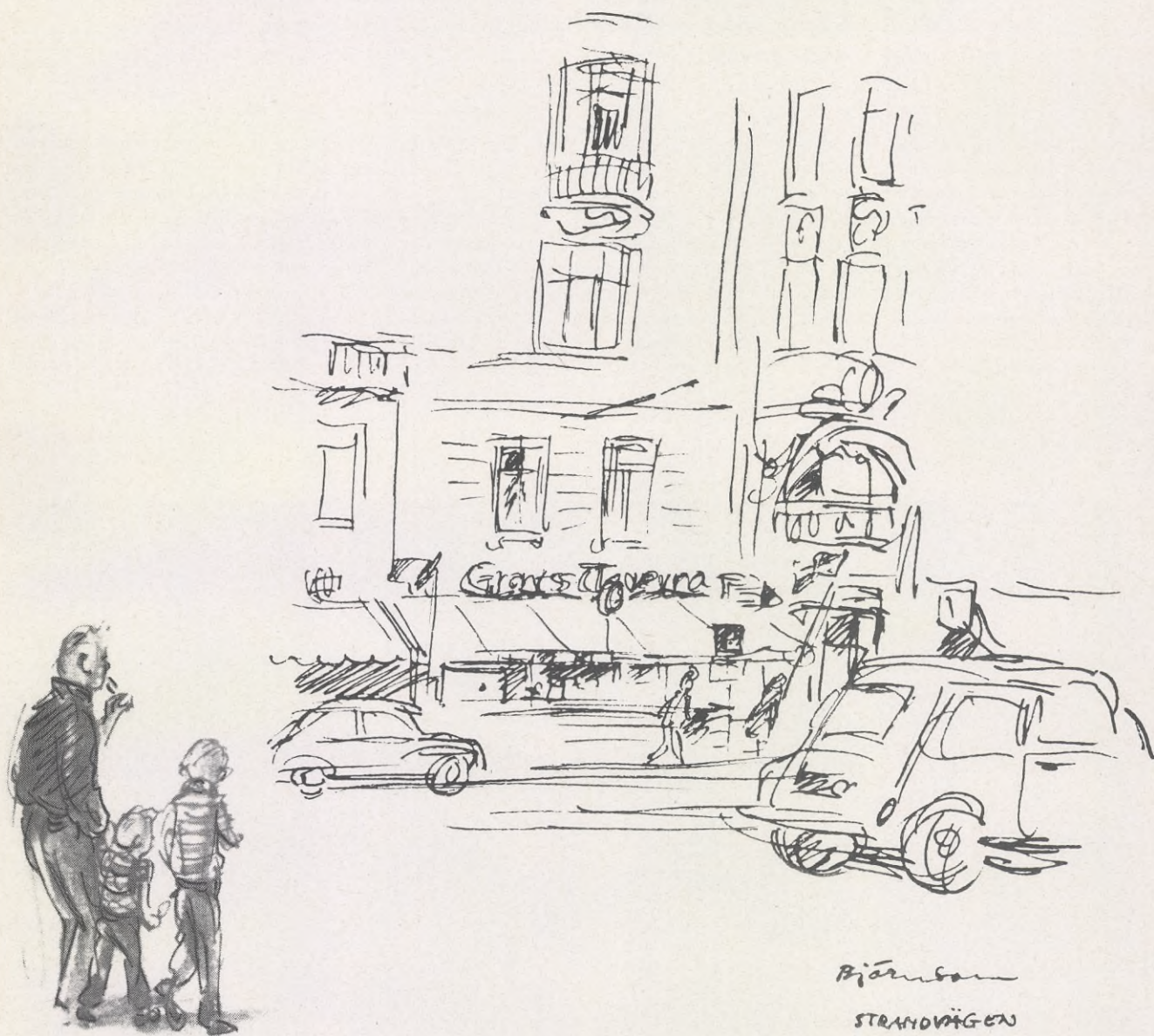
Genom arbetsgruppens förslag till ny lag kommer även andra grupper av löntagare än statligt anställda att för vård av barn få ökade möjligheter till ledighet med bibehållen anställningstrygghet.

Lagen har utformats på motsvarande sätt som gäller för studieledighetslagen, dvs en särskild lag som reglerar rätten till ledighet helt skild från eventuella bestämmelser om ersättning (här föräldraförsäkringen).

I avvaktan på att en allmän arbetstidsförkortning kan genomföras har det ansetts angeläget att kunna tillgodose barnfamiljernas dokumenterade behov av ytterligare ledighet. Förslaget överensstämmer härvid med regeringsförklaringen.

De nya reglerna föreslås enligt promemorian träda i kraft den 1 januari 1979.

— Arbetsgruppen har enligt uppdrag härmed fullgjort ytterligare en del av regeringsförklaringen och lagt ett förslag till teknisk lösning. Huruvida det sedan kan genomföras beror självfallet på remissbehandlingen och den bedömning regeringen slutligen måste göra om de samhällsekonomiska förutsättningarna m.m. för ikraftträdande 1979, säger ordföranden i arbetsgruppen, statssekreterare Gerhard Larsson. ■

Björnson
STRANDVÄGEN

Den föreslagna rätten till deltidslidighet är tänkt att öka förutsättningarna för en mer meningsfull samvaro mellan föräldrar och barn. Teckningen har utförts av Sven Björnson.

Hälsoturismen utvecklas gynnsamt i Jugoslavien

Världshälsoorganisationen (WHO) har spelat och spelar alltjämt en mycket positiv roll för utveckling av hälsovården i hela världen; sin största betydelse har den emellertid för de underutvecklade länderna, framhåller Blagoje Marinkovic från Beograd i denna artikel.

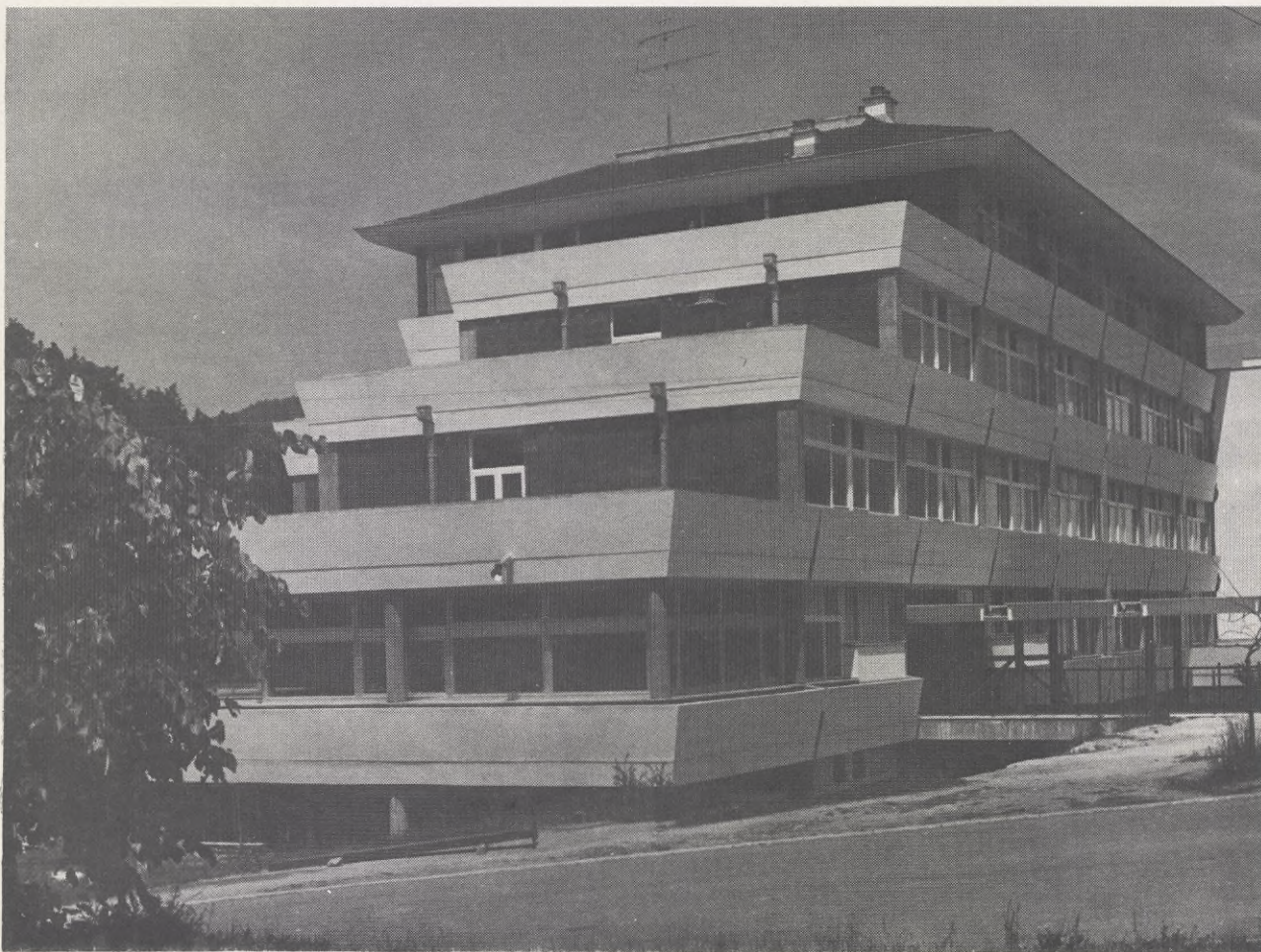
Det industriella samhället har också hälsoproblem, som egentligen beror på det stressande och påfrestande tempot och livsrytmen. Såväl inom industriella yrken som mer intellektuellt betonade ökar antalet personer, vilka har hjärtsjukdomar, neuroser, hypertyreoida (särskilt hos kvinnor, abnorm stegring av sköldkörtelns funktion), reumatiska och neuralgiska sjukdomar m fl.

Erfarenheterna från kurorterna

Goda erfarenheter i det förebyggande och rehabiliterande arbetet och även totalt tillfrisknande rapporteras från naturkurorterna. Av betydelse är naturligtvis det välgörande mikroklimatet vid dessa kurorter, vilket påverkar patienterna gynnsamt. Detta har väckt Världshälsoorganisationens speciella intresse.

Idén till ett konkret samarbete mellan WHO och FITEC (Federation international de thermalisme et climatisme) väcktes för ca tio år sedan av FITEC. Man menade att hälsoturismen borde inordnas i WHO:s europaavdelnings arbete.

Först i fjol började idén realiseras, då direktören för WHO:s europaavdelning, Capri, kom på besök till Jugo-

Ribarska Banja är en modern anläggning med utmärkta klimatologiska betingelser.

slavien. Han kom då i kontakt med hälsoturismen och fick också träffa representanter för denna speciella form av hälsovård. Genom bla samtal med den jugoslaviska federationens hälsovårdsminister, Zora Tomič, fick han en god inblick i hälsoturismens möjligheter och utvecklingsperspektiv i Jugoslavien.

Man diskuterade också möjligheterna att inordna hälsoturismen med alla dess institutioner i Österrike, Italien, Frankrike och Tjeckoslovakien i WHO:s europaavdelning. Därvid kom man överens om att bilda en internationell arbetsgrupp för dessa frågor under WHO:s särskilda beskydd. Arbetsgruppen skall särskilt studera de skilda kurorterna och institutionerna för hälsoturismen i de här nämnda länderna och villkoren för en internationellt samordnad verksamhet på området.

I denna arbetsgrupp ingår bla som representant för Sverige dr Britta Lithander, från Västtyskland professor Manger König, från Rumänien professor dr Nikolae Teleke, från Jugoslavien professor dr Herbert Zvernik och dr Božidar Gavazzi och till slut från WHO dr Glynn Thomas från Storbritannien, professor dr Lamarche från Frankrike och med Ruth Lund som sekreterare.

Jugoslaverna har också bildat en nationell arbetsgrupp för motsvarande frågor, och denna skall samarbeta med den internationella arbetsgruppen. Vid ett möte för WHO i München i september i år skall den internationella arbetsgruppens konkreta förslag tas upp till behandling. I februari i år sammanträdde representanter för den jugoslaviska arbetsgruppen och den internationella.

Vid professor Lamarches besök i Jugoslavien diskuterade man också den delikata namnfrågan. Eftersom vice direktören vid WHO:s europaavdelning Glynn Thomas medföljde Lamarche kom diskussionen i mycket att röra sig kring de propåer om konkurrens som kommit från reserbyråorganisationerna i Europa. Vad man söker är ett neutralt namn för den internationella verksamheten.

Man söker också en definition för verksamheten för att bättre kunna avgränsa verksamhetsområden och målgrupper.

Vad är en kurort?

Den jugoslaviska arbetsgruppen har salomoniskt föreslagit följande i och för sig diplomatiska och för den skull

Forts sid 10

Sommarbrev från Långasjön

Den säsong som lider mot sitt slut på Långasjön markerar en milstolpe i hemmets historia. Den 18 juli var det exakt 25 år sedan Alva Bengtsson hälsade de första gästerna välkomna till Långasjön. Även i dag är det Alva som hälsar gäster från länet, men också från andra delar av vårt land välkomna till Långasjön, även det nästan historiskt när man tänker på de personalsvårigheter som institutioner öppna endast under sommaren har att brottas med.

När vi i styrelsen kallades till sammanträde och den dag vi anlände dit märkte vi strax att det var något särskilt med dagen, skriver Ellen Kindvall i Karlskrona. Karlshamnssällskapets ordförande Fritz Pettersson med fru Iris var på plats och uppvaktade med vackra blommor och en ordförandeklubba. Det visade sej att under de drygt två månader som gått sedan hemmet öppnades beläggningen hade överskridit 100 %.

Regn skapade stämning

Efter att ha avverkat sammanträdet inbjöds vi att äta middag tillsammans med hemmets gäster. Ute strilade regnet ner, men det bara förstärkte det intryck av värme och hematmosfär som den trevliga matsalen, för dagen rikt smyckad med blommor och levande ljus, alltid inger. Av utrymmesskäl firades jubileumsdagen utan några inbjudna gäster, endast hemmets styrelse och gäster deltog. En utsökt god middag serverades och stämningen var på gång en smula högtidlig men samtidigt varm och gemytlig. Yngve Strancke talade för gästerna och överlämnade en vacker blomsteruppsats. Hans tal blev en hyllning till hemmet och Alva, som under de 25 åren hela tiden fungerat som hemmets föreståndarinna, kurator och husmor, samtidigt som hon hinner kamratligt umgås med gästerna. Landsstingets representant i styrelsen, Nils Fridolfsson, som varit engagerad i hemmet från dess tillkomst, då som representant för landstingets förvaltningsutskott, numera styrelse och föreningsmedlem. Även han tackade Alva för hennes stora insats både för hemmets tillkomst och som dess drivande kraft under de 25 åren. Flera personer som tidigare hade gästat hemmet lät höra av sej denna högtidsdag. Middagen avslutades med ett fyrfaldigt leve för Alva och hemmet.

Hemmet viktig kugge

Styrelsen för Blekinge läns förening mot Hjärt och lungsjukdomar hade uttalat en önskan att bese hemmet och fastställt som för dem lämplig dag den 26 aug. Denna dag strålade solen från klar himmel när gästerna och semesterhemmets styrelse anlände. Kaffet kunde njutas utom-

hus och vi kunde sittande i solen åhöra Alvas redogörelse för hemmets tillkomst och utveckling under åren. Efterfrågan på platser har inte minskat med den minskade siffran för TBC-sjuka. Med de hjärtsjukas anslutning till de lungsjukas föreningar och en ökning av andra lung- och luftförslukningsdomar fyller hemmet väl sin plats som en viktig kugge i sjukvårdsväsendet. I sin redogörelse hur hemmet drivs passade Alva på att tacka den gästande föreningens styrelse för deras stöd och stora välvilja alla åren. Hemmet besågs utan och innan och de besökande uttalade sin beundran för hemmets vackra läge och dess trivsamma rum och lokaler.

Alvars livsverk

Den trivsel och hematmosfär som utmärker Långasjön uppväger mer än väl vad som fattas när det gäller moderna krav yttrade någon. Vid den middag som bjöds talade förre landshövding Thure Andersson i sin egenskap av ordförande i Blekinge läns förening mot Hjärt- och lungsjukdomar. Han yttrade bland annat att något monument behöver inte resas över Alva Bengtsson, Långasjön står som ett monument över hennes livsverk. Nils Fridolfsson tackade även här Alva för hennes insats samt överlämnade blommor från kamraterna i styrelsen.

Samtliga besökande tackade för en intressant och trevlig dag och för därifrån med större insikt om det hem som de varje år beviljat anslag till. Som ett överväldigande och synligt bevis på deras välvilja och fortsatta stöd fick Alva Bengtsson några dagar efter deras besök den motorbåt som länge stått högst på hennes önskelista för hemmets räkning. Detta med tanke på att den största delen av hemmets gäster inte orkar använda de roddbåtar som finns där och som därför inte får njuta av den anblick som de vackra stränderna av Långasjön bjuder. Denna generösa gåva motogs med glädje av hemmets gäster. För Långasjöns semesterhem återstår drygt en månad av denna jubileumssäsong och för undertecknad två veckors efterlängtat vistelse där som avslutning på sommaren, berättade alltså Ellen Kindvall ganska nyligen. ■

utmärkta definition: "Naturkurorterna är sådana hälsovårdsinstitutioner, som genomför en fullständig hälsovård (förebyggande, botande, rehabilitering, medicinsk, dvs klinisk, behandling och verksamhet för social återanpassning), som är grundad på den moderna vetenskapens rön vid användning av sådana faktorer som termiska bad, termiska mineralvattenkällor och mikroklimat". En kur, menar jugoslaverna, skall omfatta minst fjorton dagars vistelse vid en institution för att göra skäl för sin benämning.

Man kan märka att den internationella arbetsgruppen i inte ringa grad tagit hänsyn till de jugoslaviska synpunkterna. Orsakerna härtill är flera.

Erfarenhet och perspektiv

Den internationella arbetsgruppens stora intresse för Jugoslavien är ingen tillfällighet. Genom bla Jugoslaviens vackra natur och utmärkta klimat och en mängd andra omständigheter såsom riklig tillgång på termiska mineralkällor, är detta land synnerligen lovande ur hälsoturismens synvinkel. Under de sista tio åren har den jugoslaviska federationens hälsovårdsmyndigheter och även företag investerat betydande summor i anläggningar avsedda för hälsoturism. Vi skall här nämna några exempel på detta:

Igalo är en kurort vid Adriatiska Havet dit regelmässigt norska, tyska

och svenska patienter sänds för att få bot för olika åkommor som tex psoriasis. I Bjela som ligger på en mils avstånd från Igalo söderut har norrmännen ett stort centrum för sina psoriatiker.

Zlatibor med sitt hälsosamma mikroklimat är en utmärkt kurort för bla sådana som lider av Basedovs sjukdom, och dit söker sig idag patienter från bla Italien, Österrike och andra grannländer till Jugoslavien.

Vrnjačka Banja är en kurort med utomordentliga erfarenheter av behandling av bla mag- och tarmsjukdomar liksom lever-, gall- och mjältbesvär.

Niška Banja är en modern kurort med radioaktivt mineralvatten och en utmärkt kurort för hjärtsjuka och reumatiker.

Kurort för anemiker

I **Ivanjica** öppnas dessutom i en nära framtid en kurort för anemiker och de som lider av andra blodsjukdomar. Denna kurort kommer att ledas av professor dr Stanoje Stefanović.

Man har också nyligen öppnat ett intressant center för behandling av dystrophiker (patienter som lider av muskeldegeneration), och denna kurort anses som den mest moderna och lovande i hela Europa. Man använder där mineralvattenhydroterapi som en av flera metoder. En kurort för hjärtsjuka har också öppnats på berget Zlatar, 1300 meter över havet. Mikroklimatet är här trots den betydande

höjden särskilt välgörande för hjärtpatienter.

En intressant omständighet är att såväl vistelse som behandling och medicin är billigare än den sjukvård som erbjuds i Sverige.

För arbetarna

För tio år sedan började man bygga nya och modernisera gamla kurorter i Jugoslavien. Man sände då till dessa anläggningar arbetare och tjänstemän för rehabilitering.

Rade Borisavljevič, som är direktör vid Serbiens hälsovårds- och pensionsstiftelse säger till oss när han tar emot på sitt tjänsterum:

— För tio år sedan tvingades vi förtidspensionera 12 000 personer årligen, medan vi idag tack vare rehabiliteringsverksamheten bara behöver förtidspensionera ca 1 200 personer. Vi har minsann varit lönsamma.

Med det internationella samarbetet inom ramen för WHO skrivs ett nytt kapitel i hälsoturismens historia. Meningen är att dessa kurorter skall stå öppna för alla oavsett social härkomst eller ekonomi. ■

Handikappade stöder AMS anställningskrav

De Handikappades Riksförbund (DHR) uttalar sin tillfredsställelse med att arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) tar upp handikapporganisationernas krav på att den sk främjandelagens tvingande bestämmelser skall tillämpas.

Handikappade får inte bli en arbetskraftsreserv utan måste ges samma rätt till arbete och anställningstrygghet som andra arbetstagare. Inte minst oroas förbundet över att beredskapsåtgärder som tex arkivarbeten begränsas i en arbetsmarknadsituation då särskilda ansträngningar krävs för att skapa jobb för handikappade. Kommun och landsting måste ta fram fler halvskyddade arbetsplatser. Bidragen till bilar har nu försämrats så kraftigt att rörelsehindrade som har inkomster på tretusen kronor i månaden inte erhåller något till detta för dem viktiga förflyttningshjälpmedel till arbetet. DHR understryker vikten av att det reformstopp som nu uttalats inte få gå ut över arbetssituationen för handikappade. AMS förslag till åtgärder för att trygga handikappades sysselsättning måste genomföras, säger DHR.

Nybyggt center för rehabilitering och behandling av dystrophiker.

Visste du detta om Cystisk Fibros?

Anlaget till Sveriges svåraste ämnesomsättningssjukdom finns hos ca var 20:e svensk. CF-sjuka nådde ofta inte ens skolåldern för tio år sedan. I dag är framtidsutsikterna betydligt ljusare tack vare intensiva och förbättrade behandlingsmetoder, framgår av följande artikel i Social-dialog.

Tekniken och läkarvetenskapen går framåt. Ibland är det svårt att hänga med i utvecklingskarusellen. Men plötsligt ställs vi inför något okänt, som vi bara inte trodde fanns. Då börjar vi undra — som det här med CF.

Varför har man då hört så lite om CF? Ett av skälen kan vara att det ännu är en liten sjukdomsgrupp.

I dag känner man till ca 200 svenska barn och ungdomar som fått diagnosen cystisk fibros. Till dem kommer många som ännu är odiagnostiserade. CF förväxlas lätt med andra sjukdomar, vilket gör hela sjukdomsbilden komplicerad. Resultatet blir, att de sjuka ofta förbigås, "glöms bort", av enskilda personer, institutioner, stat och kommun.

Det kan kännas speciellt svårt för de föräldrar som dagligen måste arbeta med sitt CF-barn för att det ska fungera normalt.

Osynligt handikapp

CF är ett osynligt handikapp. Barnen verkar helt friska, går i skolan, leker, busar och fungerar som andra barn. Men sjukdomen bär de ändå med sig hela tiden.

CF är en ärftlig medfödd sjukdom som uppträder när vissa körtlar inte fungerar riktigt. Slemkörtlarna pro-

ducerar ett ovanligt segt slem. Det sega slemmet ger besvär, täpper till de små luftrören i lungorna, vilket ger andningsbesvär. Slemmet är också en god grogrund för bakterier och kan leda till upprepade infektioner och lunginflammationer. Det sega slemmet i bukspottkörtelns utförselgångar hindrar ämnen som är nödvändiga för matsmältningen att nå tarmen.

Behandling måste ges dagligen och är synnerligen krävande både för barn och föräldrar. Barnet ska varje natt ligga i ett specialkonstruerat dimtält. Det medverkar till att det sega slemmet löses upp under sömnen.

Men dimtältets ångor gör också att den CF-sjuka varje morgon vaknar i fuktig pyjamas och med fuktiga sängkläder. Man måste vara ytterligt försiktig så att den sjuke inte kyls ner och därmed ådrar sig en infektion som kan vara livshotande.

Det sega slemmet kan också göras lösare genom att barnet får inandas slemlöslöande preparat via en inhalationsapparat. Slemmet kan sedan hostas upp med hjälp av vibrationer och bankningar, sjukgymnastisk behandling, över de olika lungfälten. Behandlingen kan ta flera timmar varje dag år ut och år in. Till detta måste barnen äta 6—7 olika sorters mediciner och ofta dubbelt så många per dag.

Bra med motion

Olika slags motion som att rida, hoppa rep, hoppa studsboll, simma osv är en god hjälp för den CF-sjuka att hålla sina lungor rena.

Kosten för CF-sjuka ska ha ett högt energivärde, vara protein- och kolhydratrik, men fettfattig. Den ska också vara rik på vitaminer och mineralämnen. Ett extra salttillskott kan behövas vid varm väderlek.

Diet-kosten är en betungande utgift för CF-familjer.

Ett vårdprogram för Cystisk Fibros, med en noggrann beskrivning av CF och de förhållanden som råder för patienter med CF, har inlämnats till socialdepartementet, socialstyrelsen, regionsjukvårdsutredningen, barnläkarförbundet och riksdagens sociala utskott.

Den ger utförliga förslag till medicinska, sociala och psykologiska åtgärder samt förslag som rör information, utbildning och RfCF:s verksamhet.

*

En "vanlig" sjukdom går ju oftast över. Man är sjuk kortare eller längre tid. Sen tillfrisknar man. För CF finns i dag ingen definitiv bot. De barn som föds med CF får istället behandling varje dag för att kunna fungera tillfredsställande.

EGEN TILLVERKNING
OMARBETNINGAR
REPARATIONER

**Sengels
Guldsmedja
AB**

John Ericssonsgatan 12
112 22 Stockholm
Tel. 08/51 47 49

S-märkning av elrullstolar

Olyckstillbudet i Eskilstuna då en handikappad höll på att brännas i sin elrullstol har föranlett en skarp skrivelse till statliga Handikappinstitutet från DHR (De Handikappades Riksförbund). Elrullstolar och andra elektriska hjälpmedel för handikappade har flera säkerhetsrisker.

Spänningsförande ledningar ligger ofta helt fria och kan medföra effekter så stora att de kan liknas vid svetslågor.

Elutrustningen för elrullstol är inte S-märkt, varför hemförsäkringen inte är giltig vid eventuell brand.

Installationerna är ofta bristfälliga pga brist på kopplingsschema eller bristfälliga sådana.

Med anledning av olyckstillbudet i Eskilstuna kräver DHR återigen S-märkning av elrullstolar och skärpta kvalitetskrav på brandsäkerhet och hållfasthet.

Närmare upplysningar tel. 08/24 84 60 Gunnar Johansson, teknisk expert och själv elrullstolsbunden.

HEMMA KAN MAN INTE VARA

Johan tvekade en stund innan han öppnade porten och gick in. Han var tretton år och kom från skolan. Porten han tvekade inför ledde till hans eget hem. Två trappor upp i det gamla anrika huset på övre Östermalm. Överklassens hemvist. En överklass som var bortrationaliserad men ändå fanns så påtagligt skild från alla andra samhällsklasser. Så börjar novellen, tyvärr i tiden, av Jan-Eric Wahlén.

Johan tvekade ännu en gång innan han tog fram sin dörrnyckel och klev in i hallen. Han förde avsiktligt oväsen medan han krängde av sig täckjackan.

— Är det du, Johan? hörde han moderns röst med det påklistrade glättiga tonfallet, som hon älskade att använda när hon talade med honom.

— Ja, svarade han enstavigt.

— Kan du ta mat i kylen?

— Visst.

— Jag har så förtvivlat mycket att göra inför kvällens party, så du får faktiskt klara dej på egen hand just i dag.

Som alla andra dar, tänkte Johan bittert. Men han svarade ingenting. Lät modern fortsätta sin monolog om hur vansinnigt mycket hon hade att bestyra.

Sedan Johan stoppat i sin ett par smörgåsar och olovandes tagit en mellanöl till dem, gick han in till modern i hennes sovrum. Föräldrarna sov i var sitt rum. Johan hade inte funderat så mycket över det förr. Men den senaste tiden hade han undrat och trott sig förstå orsaken.

Modern satt vid sitt toalettbord och bättrade på sin make up. Nästan varje dag Johan kom hem från skolan, fann han sin mamma just i den här situationen.

— Kommer pappa hem? undrade Johan.

Modern hajade till. Hon hade inte sett honom komma in i rummet.

— Vad du skräms, sa hon och vände sig mot sonen.

De såg på varandra nästan som främlingar. Moderns leende fann ald-

rig vägen upp till ögonen. Förresten skulle det inte märkas om de ögonen log. De var så hårt ansträngda av de lösa och tyngande ögonfransarna.

Hon återgick till sitt viktiga värv.

— Nej, pappa kommer inte hem i kväll, sa hon efter en stund.

Johan stod kvar i dörren. Han kände sig främmande i moderns sovrum. Hans ögon var inte vänliga, då de betraktade moderns ansikte i spegeln.

— Varför kommer inte pappa hem, då ni ska ha fest härhemma? undrade Johan med skärpt röst.

— Han är i Västerås lille vän. Sitter i sammanträde hela eftermiddagen och ligger över på hotell.

Modern lät en aning irriterad.

— Varför ska det då vara party?

Johans röst var förebrående.

Modern vände sig om och såg in-

Adressförteckning över

Riksförbundets för hjärt- och lungsjuka lokalföreningar 1977-78

och ledamöter i RHL:s förbundsstyrelse

BLEKINGE LÄN

K

Blekinge läns centralorganisation för hjärt- och lungsjuka. Ordf. Alva Bengtsson, Fridhemsg. 6, 292 00 Karlshamn. Tel. 0454/115 96.

Karlskrona konvalescentförening för hjärt- och lungsjuka, Box 114, 371 00 Karlskrona. Ordf. Ivan Magnusson, Rosenv. 7, 370 30 Rödeby. Tel. 0455/404 53.

Föreningen för hjärt- och lungsjuka i Karlshamn. Ordf. Fritz Petersson, Boställsv. 13, 290 72 Asarum. Tel. 0454/219 84.

Ronneby Konvalescentförening. Ordf. Gunnel Olausson, Älgbacken 7 B, 372 00 Ronneby. Tel. 0457/121 60.

Furs Patientförening, Furs sjukhus, 370 34 Holmsjö. Tel. 0455/972 00.

GOTLANDS LÄN

I

Gotlands konvalescent- och patientförening, Lännaplan 1 F, 621 00 Visby. Tel. 0498/128 38. Ordf. Ake Svensson, Ölandsg. 21, 621 00 Visby. Tel. 0498/148 75.

GÄVLEBORGS LÄN

X

C.O. för Hjärt- och Lungsjuka i Gävleborgs län. Korr. Bernt Persson, Storchagssvängen 52, 802 39 Gävle. Tel. 026/19 18 76.

Föreningen för hjärt- och lungsjuka i Bollnäs. Ordf. Ossian Rönn, Björkhamreg. 9 D, 821 00 Bollnäs. Tel. 0278/120 16.

Föreningen för hjärt- och lungsjuka i Gävle. Korr. Siv Hellström, Löjtnantsv. 8 A, 802 28 Gävle. Tel. 026/11 02 25.

Konvalescentföreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Hofors. Ordf. Sara Westlund, Granvägen 4 C, 813 00 Hofors. Tel. 0290/271 01.

Föreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Norra Hälsingland. Korr: Ulla Svanberg, Namsöplan 4, 824 00 Hudiksvall. Tel. 0650/169 13.

Föreningen för hjärt- och lungsjuka i Sandviken. Ordf. Nore Forsberg, Bollv. 19 B, 811 00 Sandviken. Tel. 026/25 05 68.

Föreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Söderhamn. Ordf. Sven-Olov Stenberg, Pl. 3600, 820 31 Norrala. Tel. 0270/154 75.

Patientföreningen, Lungkliniken Gävle Sjukhus. Ordf. John Berggren, Stora Esplanadgatan 27 C, 6 tr, 803 51 Gävle. Tel. 026/12 24 21.

GÖTEBORGS och BOHUS LÄN

O

Hjärt- och lungsjukas samorganisation i Göteborgs och Bohus län (HÄLSO). Dalheimers Hus, Slottsskogsgatan 12, 414 53 Göteborg. Tel. 031/42 74 00 ank. 133.

Hjärt- och Lungsjukas Göteborgsavd. (HLG) c/o Hälsö, Dalheimers Hus, Slottsskogsgatan 12, 414 53 Göteborg. Tel. 031/42 65 76.

Hjärt- och Lungsjukas lokalförening, Box 138, 451 01 Uddevalla. Tel. 0522/385 10. Ordf. Carl Jönsson, Malvavägen 2, 451 00 Uddevalla. Tel. 0522/135 88.

Patientföreningen, Renströmska sjukhuset. Ordf. Bertil Hansson, Renströmska sjukhuset, 402 60 Göteborg. Tel. 031/21 21 70.

Patienternas självhjälpskassa, Svenshögens sjukhus, 440 54 Svenshögen. Tel. 0303/752 00.

HALLANDS LÄN

N

Hallands Hjärt- och Lungsjukas C.O. Ordf. Jan Fogelström, Linehedsvägen 55, 302 52 Halmstad. Tel. 035/12 93 06.

Mellersta Hallands konvalescentförening. Ordf. Sune Nilsson, Gruebäcksv. 14, 311 00 Falkenberg. Tel. 0346/129 86.

Södra Hallands konvalescentförening, Granatv. 6, 302 51 Halmstad. Ordf. Göte Svensson, Lingonv. 5, 302 65 Halmstad. Tel. 035/406 46.

Varbergs m.o. konvalescentförening, Fack 12, 432 01 Varberg. Ordf. Arvid Andersson, Smörblommestigen 4, 432 00 Varberg. Tel. 0340/191 40.

JÄMTLANDS LÄN

Z

Föreningen Hjärt- och Lungsjuka i Jämtlands län, Box 139, 831 01 Östersund. Ordf. Sven Widegren, Biblioteksg. 37 B, 831 00 Östersund. Tel. 063/12 15 89.

Sollidens patienters understödsförening, Sollidens sjukhus, 831 00 Östersund.

JÖNKÖPINGS LÄN

F

C.O. för Hjärt- och Lungsjuka i Jönköpings län, Box 3058, 550 03 Jönköping. Tel. 036/11 47 54. Ordf. Lars-Birger Sund, Kohagsgatan 31, 561 00 Huskvarna. Tel. 036/13 45 48.

Jönköpingsortens Konvalescentförening. Ordf. Ann-Britt Svensson, Oxelgatan 19, 6 tr., 552 45 Jönköping. Tel. 036/17 64 86.

Värnamo konvalescentförening för hjärt- och lungsjuka. Ordf. Ake Larsson, Djursågård, Tännö, 331 00 Värnamo. Tel. 0370/210 10.

Lokalavdelning för Hjärt- och Lungsjuka i Nässjö-Eksjö kommuner. Ordf. Edvin Carlsson, Björkelund, Hunseberg, 571 00 Nässjö. Tel. 0380/116 82.

Aneby lokalförening av RHL. Ordf. Evert Uddenberg, Bygatan 11, 573 00 Tranås. Tel. 0140/210 95.

Hjärt- och Lungsjukas lokalavd. i Tranås. Ordf. Eskil Johansson, Ringvägen 14 D, 573 00 Tranås. Tel. 0140/103 14.

Hjärt- och Lungsjukas förening i Vetlanda-Sävsjö. Ordf. Kerstin Sjöström, Älggatan 1 C, 574 00 Vetlanda. Tel. 0383/134 49.

Lungkliniken Patientförening i Eksjö. Ordf. Bengt Johansson, Engatan 8, 573 00 Tranås. Tel. 0140/109 32.

KALMAR LÄN

H

Kalmar läns C.O. för Hjärt- och Lungsjuka. Ordf. Nils Knutsson, Älgstigen 25, 572 00 Oskarshamn. Tel. 0491/157 91.

Föreningen Hjärt- och Lungsjuka, Kalmar. Ordf. Oscar Fransson, Norra vägen 69 A, 381 00 Kalmar. Tel. 0480/162 26.

Nybroortens konvalescentförening för hjärt- och lungsjuka. Ordf. Olle Pettersson, Söderv. 3, 380 44 Alsterbro. Tel. 0481/502 11.

Föreningen Hjärt- och Lungsjuka, Oskarshamn. Ordf. Nils Knutsson, Älgstigen 25, 572 00 Oskarshamn. Tel. 0491/157 91.

Vimmerbyortens förening för hjärt- och lungsjuka. Kassör Gösta Svensson, Granv. 1, 577 00 Hultsfred. Tel. 0495/115 23.

Föreningen hjärt- och lungsjuka, Västervik. Ordf. Arne Jonsson, Bågv. 4, 593 00 Västervik. Tel. 0490/190 47.

Föreningen Hjärt- och Lungsjuka, Öland. Ordf. Gerhard Ohlsson, Pinnekulla, 380 71 Köpingsvik. Tel. 0485/710 51.

KOPPARBERGS LÄN W

Dalarnas hjärt- och lungsjukas centralförening, Jussi Björlings väg 23, 781 00 Borlänge. Tel. 0243/121 20. Ordf. Jan Ellving, Porfyrg. 56, 781 00 Borlänge. Tel. 0243/284 97.

Borlänge lokalförening av RHL. Ordf. Gustaf Sandin, Odalvägen 11, 780 10 Gustafs. Tel. 0243/405 47.

RHL:s lokalförening i Ludvika. Ordf. Alvar Fredriksson, Digervåla, Sörvik, 771 00 Ludvika. Tel. 0240/391 16.

Norra Dalarnas Hjärt- och Lungsjukas lokalförening, Särna, Idre och Älvdalen. Ordf. Gerd Jakobsson, Box 635, 790 90. Särna. Tel. 0253/101 63.

De Hjärt- och Lungsjukas förening i Falun. Ordf. Erik Danielsson, Stationsvägen 22 A, 791 00 Falun. Tel. 023/334 41.

RHL:s lokalförening Avesta, Hedemora och Säter. Ordf. Bengt Hedström, Myggbovägen 1 B, 775 00 Krylbo.

Högbo patientförening, Högbo sjukhus, 791 00 Falun. Tel. 023/137 00.

KRISTIANSTADS LÄN L

Kristianstads läns centralorganisation för hjärt- och lungsjuka. Ordf. Elliott Nylander, Mellanhedsv. 13, 281 00 Hässleholm. Tel. 0451/129 90.

Hässleholmsortens kamratförening för hjärt- och lungsjuka. Ordf. John Lundqvist, Västerbog. 7 E, 281 00 Hässleholm. Tel. 0451/134 30.

Kristianstadsortens konvalescentförening för hjärt- och lungsjuka. Kassör Knut Björk, Skättilljungavägen 10, 290 10 Tollarp. Tel. 0450/107 75.

Nordvästra Skånes konvalescentförening för Hjärt- och Lungsjuka. Ordf. Birger Brinkåker, Bostället, Vedby, 264 00 Klippan. Tel. 0435/139 49.

Österlens konvalescentförening för hjärt- och lungsjuka. Ordf. Sture Svensson, Linnég. 3 A, 272 00 Simrishamn. Tel. 0414/130 54.

KRONOBERGS LÄN G

Hjärt- och lungsjukas förening i Kronobergs län, Kungsv. 89, 352 44 Växjö. Tel. 0470/195 68 eller 250 00 ank. 127.

Hjärt- och lungsjukas förening, Älmhult. Ordf. Birger Äkvist, Vallg. 8, 343 00 Älmhult. Tel. 0476/130 77.

MALMÖHUS LÄN M

Centralorganisationen för hjärt- och lungsjuka i Malmöhus län. Korr. Åke Magnusson, Kronetorpög. 94 A, 212 27 Malmö. Tel. 040/93 35 95.

Föreningen för hjärt- och lungsjuka i Helsingborg m.o. Karl Krooksg. 8-10, 252 25 Helsingborg. Tel. 042/11 08 43. Ordf. Folke Weimark, Krabbeg. 6, 252 36 Helsingborg. Tel. 042/12 24 18.

Lokalföreningen för hjärt- och lungsjuka i Höganäs med Kullabygden. Ordf. Agne Rosenberg, Storg. 57, 263 00 Höganäs. Tel. 042/411 88.

De hjärt- och lungsjukas lokalförening i Landskrona. Ordf. Evert Mathiasson, Hantverkaregatan 42 A, 261 52 Landskrona. Tel. 0418/131 46.

Föreningen för hjärt- och lungsjuka i Lund m.o., Södra Stationen, Södra Esplanaden, 223 54 Lund. Tel. 046/11 49 90. Ordf. Gunnar Karlsson, Dag Hammarskjölds väg 5 C, 223 64 Lund. Tel. 046/11 92 58.

De Hjärt- och Lungsjukas förening i Malmö, Möllevångsgatan 40 B, 214 20 Malmö. Tel. 040/11 57 95. Ordf. Tore Leijon, Erikslustvägen 6 A, 217 52 Malmö. Tel. 040/91 47 04.

Mellanskånes konvalescenthjälp, Box 107, 241 00 Eslöv. Ordf. Clara Westerdahl, Klockarev. 5, 243 00 Höör. Tel. 0413/212 98.

Lokalföreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Trelleborg m.o. Ordf. Henri Isgren, Box 76, 231 01 Trelleborg. Tel. 0410/177 65.

Sektionen Hjärt- och Lungsjuka i Ystad m.o. Korr. Ulla Hansson, Trumslagargatan 9, 271 00 Ystad. Tel. 0411/141 09.

Patientföreningen Gagn och Glädje, c/o De Hjärt- och Lungsjukas förening i Malmö, Möllevångsgatan 40 B, 214 20 Malmö. Tel. 040/11 57 95.

Patienternas förening Nyttä och Trevnad, Orupssjukhuset, 243 00 Höör. Tel. 0413/252 81.

NORRBOTTENS LÄN BD

C.O. för Hjärt- och Lungsjuka i Norrbottens län, Sandviksgatan 22, 951 34 Luleå. Tel. 0920/672 51. Ordf. Viola Buska, Drottninggatan 31 A, 961 00 Boden. Tel. 0921/180 66.

Föreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Bodens kommun. Ordf. Christer Lundin, Landstingsvägen 4 B, 961 00 Boden. Tel. 0921/133 90.

Lokalföreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Gällivare kommun. Ordf. Alice Hedén, Grevegatan 8, 971 00 Malmberget. Tel. 0970/228 41.

Lokalföreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Kalix. Ordf. Arnold Lindbäck, Box 176, 950 50 Kalix-Nyborg. Tel. 0923/212 32.

Föreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Kiruna. Ordf. Bertil Lidström, Arent Grapegatan 34, 981 00 Kiruna. Tel. 0980/103 25.

Föreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Luleå. Ordf. John Carlsson, Landsgatan 1, 951 36 Luleå. Tel. 0920/114 80.

Föreningen för hjärt- och lungsjuka i Piteå kommun. Ordf. Paul Lindström, Bergviksv. 2, 941 00 Piteå. Tel. 0911/130 55.

SKARABORGS LÄN B

Länsföreningen för hjärt- och lungsjuka. Ordf. Arne Andersson, Wennerbergsv. 16, 531 00 Lidköping. Tel. 0510/264 26.

STOCKHOLMS LÄN AB

Centralstyrelsen för hjärt- och lungsjuka i Stockholms län, Rådmansg. 22 A, 1 tr., 114 25 Stockholm. Tel. 08/20 50 85, 20 50 86.

Föreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Stockholms län (FHLIS), Rådmansgatan 22 A, 1 tr., 114 25 Stockholm. Tel. 08/20 50 85, 20 50 86.

Söderby-Uttrans patientförening Uttrans Sjukhus, Fack, 150 26 Uttran 2. Tel. 0753/310 00. Ordf. Maria Ringius, Segersjövägen 16, 140 30 Uttran. Tel. 0753/326 00.

Fhlis lokalsektion i Botkyrka. Ordf. Sven Andersson, Kyrkvårdsplan 12, 140 30 Uttran. Tel. 0753/300 95.

Fhlis lokalsektion — Nordost. Ordf. Glenn Svensson, Näsbydalsvägen 8, 7 tr., 183 31 Täby. Tel. 08/758 36 20.

SÖDERMANLANDS LÄN D

Centralorganisationen för hjärt- och lungsjuka i Södermanlands län. Ordf. Börje Hedlund, Biev. 8 A, 641 00 Katrineholm. Tel. 0150/170 07.

Eskilstuna konvalescentförening för hjärt- och lungsjuka, c/o Eric Bergqvist, Skogstorp sv. 27, 632 29 Eskilstuna. Tel. 016/42 29 10.

Föreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Nyköping. Ordf. Margot Svensson, Bagargatan 56, 611 00 Nyköping. Tel. 0155/812 15.

Lungklinikens patientförening, Lasarettet, 635 90 Eskilstuna. Ordf. Arne Lundh, Snopptorpög. 13 B, 633 58 Eskilstuna. Tel. 016/13 90 18.

UPPSALA LÄN C

Uppsala läns C.O. för Hjärt- och Lungsjuka, c/o Anna-Britta Rosmar, Bergbyås, 740 60 Örbyhus. Tel. 018/33 60 34.

RHL:s lokalavd. i Enköping, c/o Gerd Jäderholm, Torggatan 46, 199 00 Enköping. Tel. 0171/389 40.

VÄRMLANDS LÄN**S**

C. O. för Hjärt- och Lungsjuka i Värmlands län. Ordf. Gösta Stake, Axvallagatan 14, 681 00 Kristinehamn. Tel. 0550/145 18.

Konvalescentföreningen för hjärt- och lungsjuka i Arvika. Ordf. Sonja Johansson, Säterud, 670 35 Gunnarskog. Tel. 0570/341 81.

Hagfors konvalescentförening. Ordf. Åke Aspling, Lovisebergsv. 1 B, 683 00 Hagfors. Tel. 0563/121 82.

Hjärt- och Lungsjuka, Karlstad, c/o Arvid Björk, Flöjtgatan 35, 654 71 Karlstad. Tel. 054/13 39 37.

De hjärt- och lungsjukas konvalescentförening i Kristinehamn. Ordf. Alma Hellström, Högåsg. 12, 681 00 Kristinehamn. Tel. 0550/116 20.

Hjärt- och lungsjukas förening i Säffle. Ordf. Harald Persson, Älvängsv. 15, 661 00 Säffle. Tel. 0533/119 71.

Vikö, c/o Gösta Stake, Axvallagatan 14, 681 00 Kristinehamn. Tel. 0550/145 18.

Patientföreningen Enighet, Lungkliniken, Lasarettet, 671 00 Arvika. Tel. 0570/131 00.

VÄSTERBOTTENS LÄN**AC**

Centralföreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Västerbottens län. Ordf. Edvall Eriksson, Rågängen 4 D, 902 35 Umeå. Tel. 090/12 19 64.

Konvalescentföreningen Bången, Box 375, 921 00 Lycksele. Ordf. Evan Boström, Tornv. 38, 921 00 Lycksele. Tel. 0950/100 14.

Lövsta lokalförening, Umeå av RHL, c/o Folke Bergvall, Odonvägen 29, 902 53 Umeå. Tel. 090/11 96 69.

Hjärt- och Lungsjukas förening Skellefteå, c/o Thyra Markgren, Sommarstigen 2, 931 00 Skellefteå. Tel. 0910/107 10.

Hjärt- och Lungsjukas förening i Vilhelmina, c/o Allan Nyberg, Skolgatan 7, 912 00 Vilhelmina. Tel. 0940/112 49.

Patientföreningen, Lungkliniken, Box 328, 901 04 Umeå. Ordf. Georg Lind, Blockv. 3, 902 52 Umeå. Tel. 090/11 54 51.

VÄSTERNORRLANDS LÄN**Y**

C.O. för Hjärt- och Lungsjuka i Västerorrlands län, Trädgårdsgatan 5 B, 871 00 Härnösand. Tel. 0611/192 47.

Föreningen för Hjärt- och Lungsjuka Örnsköldsvik, c/o Erik Strömgren, Hyacintvägen 6, 891 00 Örnsköldsvik. Tel. 0660/131 35.

Föreningen Hjärt- och Lungsjuka Sundsvall, Östra Långgatan 37 C, 852 36 Sundsvall. Tel. 060/12 50 70. Ordf. Märta Sjölund, Vikingavägen 45 B, 852 46 Sundsvall. Tel. 060/15 99 30.

Hjärt- och Lungsjuka Härnösand, Trädgårdsgatan 5 B, 871 00 Härnösand. Tel. 0611/192 47. Ordf. Lars Arvidsson, Seminarieg. 2 C, 871 00 Härnösand. Tel. 0611/198 13.

Hjärt- och Lungsjukas förening i Sollefteå m.o., c/o Rune Eliasson, Linjevägen 31 E, 881 00 Sollefteå. Tel. 0620/158 79.

Föreningen för hjärt- och lungsjuka i Ånge. Ordf. Arne Ahzén, Box 3208, 860 13 Stöde.

Österåsens Patientförening, Österåsens Sjukhus, 881 00 Sollefteå.

VÄSTMANLANDS LÄN**U**

Centralorganisationen för hjärt- och lungsjuka i Västmanlands län, Haga Parkg. 5, 723 36 Västerås. Tel. 021/14 20 33. Ordf. Karl-Axel Berglund, Kaserng. 11, 723 47 Västerås. Tel. 021/11 97 31.

Lokalföreningen för hjärt- och lungsjuka, Fagersta. Ordf. Karl Bengtsson, Benningv. 19, 773 00 Fagersta. Tel. 0223/144 80.

Lokalföreningen Aros Västerås, Haga Parkgata 5 G, 723 36 Västerås. Tel. 021/14 20 33. Ordf. Simon Magnusson, Ringduvegatan 75, 724 70 Västerås. Tel. 021/35 56 84.

Patientföreningen Lungkliniken Västerås. Korr. Karl-Axel Berglund, Kaserngatan 11, 723 47 Västerås. Tel. 021/11 97 31.

ÄLVSBORGS LÄN**P**

Föreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Borås, Box 216, 501 04 Borås. Tel. 033/12 29 15. Ordf. Herbert Ahlqvist, Dalbogatan 16, 502 65 Borås. Tel. 033/13 61 00—12 00 02.

Marks Konvalescentförening. Ordf. Helge Andersson, Vävslagaregatan 3, 510 16 Skene.

ÖREBRO LÄN**T**

Örebro läns C.O. för Hjärt- och Lungsjuka. Ordf. Alfred Lindahl, Hjortstorpavägen 23, 703 65 Örebro. Tel. 019/14 06 85.

Karlskoga konvalescentförening, Skogsrundan 4, 691 00 Karlskoga. Tel. 0586/370 78. Ordf. Nils Pettersson, Bregårdsg. 20 D, 691 00 Karlskoga. Tel. 0586/380 11.

Lokalförening för hjärt- och lungsjuka Linde och Nora, c/o Sven Akesson, Trädgårdsgatan 11, 711 00 Lindesberg. Tel. 0581/111 14.

Sydnärkes lokalförening för Hjärt- och Lungsjuka. Ordf. Inger Westman, Yxhultsvägen 91, 692 00 Kumla. Tel. 019/726 91.

Örebro Konvalescentförening, Box 378, 701 05 Örebro. Tel. 019/18 99 81 kl. 16.00—18.00. Ordf. Birger Öhrman, Ledgränd 18, 703 45 Örebro. Tel. 019/18 67 88.

ÖSTERGÖTLANDS LÄN**E**

C.O. för Hjärt- och Lungsjuka i Östergötland, Box 101, 581 02 Linköping. Tel. 013/12 44 40. Ordf. Manne Samuelsson, Rydsvägen 284, 582 50 Linköping. Tel. 013/17 38 28.

De Hjärt- och Lungsjukas förening Norrköping, Skolgatan 8, 602 25 Norrköping. Tel. 011/12 30 19. Ordf. Karl-Olov Tegnér, Björkudden, Mem, 614 00 Söderköping. Tel. 0121/270 45.

Hjärt- och Lungsjukas lokalförening i Motala, c/o Gustav Kumlin, Lagmansgatan 22, 591 00 Motala. Tel. 0141/152 29.

Föreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Östergötland, Box 101, 581 02 Linköping. Tel. 013/12 44 40. Ordf. Gösta Lundqvist, Forshemsgatan 2, 582 44 Linköping. Tel. 013/12 67 29.

**RIKSFÖRENINGAR
ANSLUTNA TILL RHL**

Föräldraföreningen för hjärt- och lungsjuka barn och ungdomar, David Bagares gata 3, Box 3196, 103 63 Stockholm. Tel. 08/23 15 30.

Riksföreningen för Cystisk Fibros, Barnmedicinska kliniken, Akademiska Sjukhuset, 750 14 Uppsala. Tel. 018/12 10 45.

**Adressförteckning över ledamöter i RHL:s
FÖRBUNDSSTYRELSE****Ordförande**

Bo Martinsson, Himmelstalunds gård, 605 90 Norrköping. Tel. 011/18 73 44

Sekreterare

Tord Axelsson, Klippgatan 24 A, 1 tr, 171 47 Solna. Tel. 08/27 77 67

Kassör

Bengt Dahlström, Rättviksvägen 101, 191 71 Sollentuna. Tel. 08/754 26 53

Övriga ledamöter

Sven Widegren, Biblioteksgatan 37 B, 831 00 Östersund. Tel. 063/12 15 89

Åke Magnusson, Kronatorpsgratan 94 A, 212 27 Malmö. Tel. 040/93 35 95

Mary Erixon, Gröna gatan 23 C, 754 36 Uppsala. Tel. 018/25 65 38

Bror Ek, Stationsg. 24 B, 951 34 Luleå. Tel. 0920/680 65.

Riksförbundet för hjärt- och lungsjuka

Riksförbundet för hjärt- och lungsjuka (RHL) är en intresseorganisation för hjärt- och lungsjuka. Till RHL är också Föräldraföreningen för hjärt- och lungsjuka barn och ungdomar, samt Riksföreningen för Cystisk Fibros (RfCF) anslutna.

RHL bildades redan 1939 och är en av de äldsta handikapporganisationerna i Sverige.

RHL är en folkrörelse uppbyggd efter demokratiska regler. Våra medlemmar som fn är ca 17 500 arbetar i drygt 120 lokalavdelningar runt om i landet. Lokalföreningarna med sina medlemmar utgör basen för vårt opinionsbildande arbete och för vår socialpolitiska verksamhet.

Förbundet har att tillvarata de hjärt- och lungsjukas intressen i samhället. Sett i ett vidare perspektiv driver RHL kravet på en utformning av samhället så att det passar alla. Detta innebär att vi ständigt måste informera om våra sjukdomshandikapp för att motarbeta felaktiga attityder gentemot sjukdom och handikapp vilket fortfarande förekommer i vårt samhälle.

Genom opinionsbildning i massmedia och i vårt eget pressorgan — Tidskriften Status — samt i samverkan med andra organisationer — framförallt då med den samlade handikapprörelsen inom HCK (Handikappförbundens centralkommitté) söker vi påverka samhället för att minska sociala problem genom sjukdom och handikapp.

RHL arbetar för att förebygga uppkomsten av sjukdom och handikapp. Våra erfarenheter vidarebefordras på olika sätt till olika organ. Vi arbetar för att riskmiljöer såväl i arbetslivet som i samhället i övrigt elimineras.

Under senare år har RHL fått ett gott samarbete med läkare och forskare inom hjärt- och lungsjukvården. Gemensamt har vi arbetat med informationsfrågor kring hjärt- och lungsjukdomar, speciellt har detta gällt på hjärtsidan. Tillsammans med läkare, sjukgymnaster och annan vårdpersonal har RHL utarbetat program för hjärtrekonditionering och sammanställt program för och anordnat anpassningskurser för hjärtinfarktpatienter.

På flera platser i landet har våra lokalföreningar i egen regi och i samarbete med sjukvårdshuvudmännen ordnat rekonditioneringsgymnastik för hjärtsjuka. Dessa aktiviteter har mottagits mycket positivt såväl av de hjärtsjuka som av vårdpersonalen.

RHL arbetar intensivt för att få sjukvårdshuvudmännen i hela landet att förstå angelägenheten av sådan verksamhet.

RHL har lokalföreningar som driver fyra konvalescenthem där medlemmar från hela landet erhåller en fullgod konvalescentvård och miljöombyte efter sjukhusvistelse.

Centralt — regionalt och lokalt drivs inom RHL en livlig studie- och kursverksamhet. Vi utbildar socialombud som ute i lokalföreningarna har att svara för den sociala upplysnings- och rådgivningsverksamheten.

I RHL:s lokalavdelningar finns en mängd aktiviteter av olika slag — studiecirkel, hobbykurser, kulturaktiviteter och inte minst trevlig samvaro människor emellan.

Tag kontakt med RHL:s lokalavdelning, där kommer DU i kontakt med människor som är insatta i Dina problem och som kan hjälpa Dig, men lokalavdelningen behöver också kontakt med Dig för att få del av Dina erfarenheter för det fortsatta arbetet på att förbättra de hjärt- och lungsjukas situation i dagens samhälle.

RIKSFÖRBUNDET FÖR HJÄRT- OCH LUNGSJUKA

Box 3196 - 103 63 Stockholm - Tel. 08/23 15 30

Besöksadress: David Bagares gata 3

Postgiro 90 00 11 - 8

gående på sin trettonårige son. Granskade honom som ville hon utröna vad han egentligen menade med sina frågor. Så log hennes mun igen.

— Du frågar så mycket.
— Men får inga svar.

De två mätte varandra med blicken. Så sa modern resignerat och med en djup suck:

— Jag kanske också behöver förströelse och avkoppling.

Nu var det Johans tur att sucka.

— Jag går till Anders, sa han kort och hårt.

— Kan du inte stanna hemma och vara med på partyt?

Moderns röst var vädjande men inte direkt befallande.

— Nej, svarade Johan snabbt.

— Varför?

— Jag gillar inte en massa äckliga typer som svassar omkring och låtsas föra en intelligent konversation.

Johans utbrott hade kommit överraskande och hätskt. Modern vände sig om med bestörtning målad i sitt halvfärdiga ansikte. Hon såg på sin son men fann inga ord.

— Som daltar och kladdar och pusar till höger och vänster.

Johans ögon var svarta och djupa. Hakan darrade betänkligt och rösten bar inte riktigt.

Modern bara stirrade häpet på sonen.

— Fy fan...

Johan spottade ut de två orden.

— Men Johan...

Ytterdörren slog igen med en hård och definitiv smäll.

Hon hörde de klapprande stegen i trappan.

Anders släpade benen efter sig uppför de nötta trappstegen. Hans ögon följde sprickorna i väggarna, fuktränderna och smutsen som hopade sig i trappstegshörnen. Såg förfallet men uppfattade det inte som något förfall. Hade aldrig upplevt någon annan hemmiljö än denna slitna interiör i rivningskåken på Roslagsgatan.

Kanske hade han någon gång jämfört med det fina huset på Östermalm, där hans kamrat Johan bodde. Jämfört men inte känt avundsjuka. Bara konstaterat förhållandet. Uppfattat det som något naturligt. Att alla människor inte har råd att bo lika fint som Johan. Att det fanns skillnader och olikheter mellan olika grupper i samhället. Förhållandet var för Anders helt riktigt och naturligt. Han hade aldrig ifrågasatt orättvisan i förhållandet.

Fast kanske lite ändå nu under sista året i skolan. Men han hade aldrig orkat med att överföra det han lärt sig

i skolan till sig själv och sin egen familj.

I köket mötte honom moderns böjda rygg över diskbänken. När han bullrande ramlade in från den lilla hallen, vände sig modern om och hyssjade med trutande läppar. Hon nickade mot den stängda dörren till föräldrarnas sovrum.

Anders gjorde en grimas och räckte ut tungan mot den stängda dörren.

— Det finns mat på spisen, sa modern och låtsades inte ha sett Anders grimas.

Anders åt under tystnad. Såg då och då på moderns trötta gestalt vid diskbänken. Något plågat kom i hans blick. Det plågade förbyttes i hat då han såg på den stängda dörren till sovrummet.

— Ska du städa i kväll också? undrade Anders tyst.

Modern nickade.

— Jag går till Johan, sa Anders.

Modern vände sig om. Torkade sina röda händer på förklädet. Log mot sin trettonårige son. Ett vemodigt och en smula resignerat leende. Men ett äkta leende.

Anders log tillbaka.

— Kan du inte stanna hemma hos pappa? undrade modern bevakande. Hennes leende hade försvunnit.

Anders ansikte mörknade.

— Nej, svarade han bestämt och kort.

— Varför?

— Fyllsvin, fräste Anders.

I samma ögonblick hade dörren till sovrummet öppnats. Både modern och Anders såg på den glämgiga och svajande gestalten i dörröppningen. Deras ansiktsdrag präglades av rädsla.

Fadern höll sig i dörrposten. Knogarna vitnade av det hårda greppet. De djupt liggande ögonen lyste i febrig glans. Längst nere på botten av dem fanns också rädslan. Resignationen och hopplösheten.

Men ilskan tog överhand.

— Jaså du, sludrade han, du kallar far din för fyllesvin?

Fadern släppte greppet om dörrposten och vacklade in i köket. Tog stöd av bordet och försökte fästa blicken på sonen.

Anders reste sig. Stod beredd. Spänd och hatisk.

Faderns ilska rann bort. Ett vilset leende för över de härjade dragen. Anders slappnade av. Modern började åter syssla med disken.

Ytterdörren slog igen med en hård och definitiv smäll.

De båda i köket lyssnade till de klapprande stegen i den nötta trappan.

De båda skolkamraterna möttes vid

Löksoppa

250 g lök

500 g potatis

1 liter vatten

3 msk smör

2 msk Vitam Körnig (eller tärningar)

2 tsk kummin

1 tsk anis

1 tsk fänkål

Skala löken och potatisen och skär i tunna skivor. Lägg det i en gryta tillsammans med smör och låt det småkoka ett tag. Lägg sedan i kryddorna och häll på lite av vattnet, låt koka 10–15 min. Stöt gärna med en potatisstöt så soppan blir jämnare och häll på resten av vattnet. Gott med oststänger till denna soppa.

Gott och värmande i höstrusket, påpekar Elsa Fransson i sin hälsokostserie.

Scheelestatyn i Humlegården. Det var deras vanliga mötesplats. När de inte hade bestämt något särskilt brukade de gå just till Humlegården. Bruk och uppe i den lilla backen med buskage runt om statyn hade de funnit ett eget litet ställe där de fick vara ifred för nyfikna. Det var sällan någon flanör förrirade sig dit. Mörkret och skumrasket i parken dolde många faror för ensamma vandrare. Därför blev de skummaste vråna sällan besökta.

Snön föll i stora och blöta flingor. Viskande mjukt lade de sig tillrätta på den våta gräsmattan. De upplöstes och förintades nästan omedelbart. Grått och tungt föll skymningen över storstaden. De många gatlyktorna förmådde inte lysa upp och skingra grådaskigheten.

De stora ljusgloberna blänkte dystert längs de många promenadstråken. Kungliga Biblioteket var upplyst men tycktes ändå tungt och ruvande bland de kala träden.

— Vad ska vi göra? undrade Johan och försökte fånga kamratens blick.

— Vet inte, svarade Anders och ryckte resignerat på axlarna.

— Inga stålar har vi heller, annars kunde vi gått på bio.

— Urtrist...

De strosade genom den stora parken utan att ha något att säga varandra. Bara lät fötterna flytta sig i en jämn takt mot okänt mål. Sparkade då och

då till en tom ölburk. Lyssnade till det ihåliga skramlandet. Allvarliga och tysta.

Plötsligt stannade Johan och tog sin kamrat i armen.

— Jag har det, sa han en aning upphetsat.

Anders stannade. Han såg på kamraten och avvaktade.

— Vänta här ett tag, sa Johan. Jag är strax tillbaks.

Anders svarade ingenting nu heller. Johan försvann i dunklet bort mot Humlegårdsgatan. Anders fortsatte sitt planlösa irrande i parken. Såg ingenting av sin omgivning. Kände inga han mötte. Ägnade dem bara förströdda ögonkast. Hussar och mattar som rastade sina hundar. Han noterade utan att reflektera hur de lät sina små älsklingshundar utträtta sina behov på promenadstigarna. Någonting för medmänniskorna att trampa i och sprida omkring där hemma.

Johan var snart tillbaka. Han hade en kasse i ena handen.

— Kom, sa han och drog iväg med kompisen upp till kemisten Sheeles staty.

Johan plockade fram sex burkar mellanöl ur kassen.

— Snodde dom för morsan, sa han flinande. Blir väl liv i luckan på partyt, när det fattas nåra öl.

Anders försökte le mot Johan. Han tog emot burken som räcktes honom. Satt på den kalla stensockeln till statyn och kände kylan i baken och kylan från ölburken i handen.

Johan öppnade sin burk och började halsa.

— Ska du inte dricka? undrade han och såg fundersamt på Anders tveksamma handskande med ölburken.

— Jo visst, svarade Anders snabbt och öppnade sin burk.

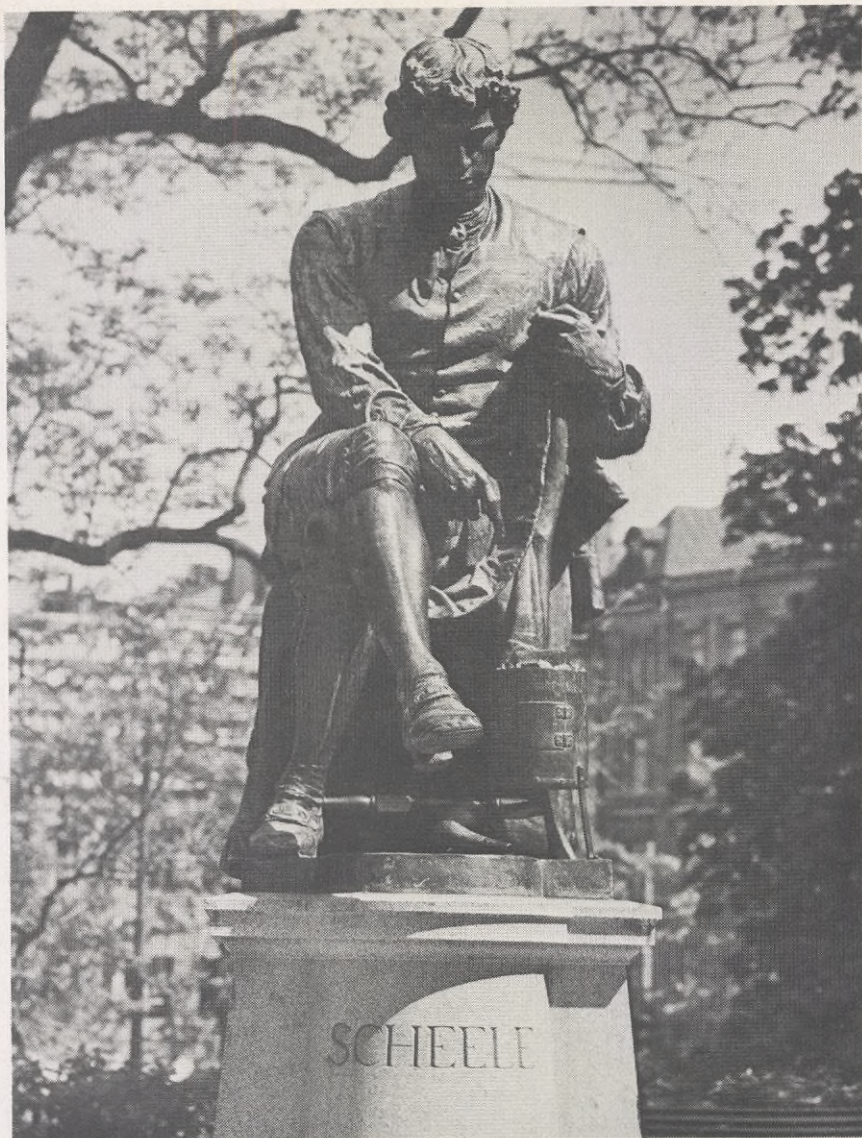
Men han tvekade ändå. Kände den sträva doften från ölet sticka i näsan. Synen av faderns svajande gestalt hemma i köket stod plötsligt för honom. Så bet han ihop tänderna och förde burken till munnen. Svalde och kämpade med illamåendet. Han drack så länge han kunde hålla andan.

— Det värmer i magen, sa Johan och torkade ölfradga från överläppen.

Anders svarade inte. Han svalde gång på gång för att inte kråkas. Så småningom lade sig illamåendet. En varm våg sköt upp genom mellangärdet. Steg upp genom bröstet och rusade runt i hans huvud.

— Nära pengar fick jag inte tag i, sa Johan. Morsan hade sin väska i sovrummet, så jag kom inte åt den.

Anders kände hur ölet smakade allt bättre i munnen. Nästan begärligt öpp-

De båda skolkamraterna möttes vid Scheelestatyn i Humlegården. Det var deras vanliga mötesplats.

nade han den tredje burken. Kände självförtroendet sprida sig. Var plötsligt initiativtagaren.

— Du Johan, vi tar en fikus, sa han ivrigt.

Johan såg med förvåning på kamraten. Så lystes hans ansikte upp.

— Du sa det, skrattade han.

— Vi knackar honom så har vi pengar till bio.

Johan var med. De tömde sina ölburkar och småvinglade genom parken på jakt efter en fikus. De visste hur det skulle gå till. Parken var också rätt stället.

Pojkarna hade delat på sig. Johan skulle haffa fikusen, medan Anders skulle hålla sig dold i buskarna vid statyn. Sedan skulle de hjälpas åt att lura till sig pengar.

Det var ingen svårighet för Johan att ta kontakt. Anders väntade spánt i sitt buskage. Hans högerhand kra-

made hårt om stiletten. Han skulle bara ha vapnet att hota med.

Plötsligt var Johan där vid statyn med en liten rundhyllt man i sällskap. Anders hörde hur Johan höjde rösten:

— Fram med två tiotior annars gastar jag på snuten därnere.

Johan pekade ner mot KB. En polisbil höll stilla med halvljuset påslaget. Den lille mannen stelnade till.

— Jaså, min lille vän, sa han strävt, har du den västen på dej.

Anders såg hur den lille mannen slog ner hans kamrat. Det var ett snabbt och effektivt slag. Johans ben vek sig under honom. Anders rusade upp och ifatt den flyende. Han nådde gestalten just innan trappan. Flög upp på ryggen och grep med vänsterhan-

Tråkigt arbete bättre än inget arbete alls

— Att ha ett jobb att gå till är oerhört viktigt. — Bättre ett enformigt arbete (ja, till och med otrivsamt) än inget arbete alls! Det här är påståenden som stötts av de fabriksarbetare man möter i boken "Vad betyder jobbet för dig?" (W&W-serien). Av 16 intervju personer kunde 15 absolut inte tänka sig att avstå från förvärvsarbete. ÄVEN OM DE FICK SIN EKONOMISKA STANDARD GARANTERAD PÅ ANNAT SÄTT. Och även om de fann sitt arbete direkt otrivsamt, skriver Marita Ulvskog i sin recension av en aktuell intervjubok i tidskriften Arbetsmarknaden.

Bokens författare, fil dr *Gunnela Westlander*, vill visa vad ord som "arbets-tillfredsställelse" kan stå för. Hur arbetstillfredsställelse kan se ut i verkligheten.

11 kvinnor och 5 män — alla tempoarbetare — berättar hur de ser på sina jobb, om sina känslor och tankar kring arbetssituationen.

Det här är något av vad som kommer fram:

● Endast 1 av de intervjuade säger sig tycka om själva jobbet.

● Hälften menar att gemenskapen med arbetskamraterna, arbetsplatsen som sådan osv, minskar den tristess arbetsuppgifterna skapar.

● Endast 1 kan tänka sig att vara utan förvärvsarbete.

Slutsats: Det tycks, konstaterar *Gunnela Westlander* samtidigt som hon refererar till tidigare intervjuundersökningar, som om förvärvsarbetet är ett mycket betydelsefullt livsområde för människan. Trots att arbetet många gånger ger ett ringa psykologiskt utbyte.

Anpassningen

Flertalet av de intervjuade strävar efter att göra arbetet så uthärdligt som möjligt. Det finns flera vägar till denna "arbetstillfredsställelse":

● Sex intervju personer har anpassat sig till sitt arbete genom att sänka anspråken. Flera av kvinnorna menar att de är alltför gamla för att kunna ställa krav på sin sysselsättning. Äldern förbjuder dem.

Samtidigt pekar de på att faktorer utanför själva arbetet är viktiga för

hur de upplever sin situation: bra arbetskamrater, pengar som i vissa fall kan användas till ett förverkligande av framtidsplaner, familjelivet.

Exemplet Gertrud:

Gertrud är 53 år och har haft ett strävsamt liv.

Hon finner sitt arbete på fabriken enformigt men samtidigt tycker hon att det vore orealistiskt att kräva ett annat jobb. Hon menar att hon saknar utbildning och att hennes höga ålder förbjuder henne att ställa krav. Där emot tycker hon inte att de yngre flickorna i fabriken skall finna sig i att jobba med sånt hon själv gör.

Hemma har Gertrud en invalidiserad make som kräver mycken skötsel. Ändå skulle hon aldrig kunna tänka sig att "gå hemma" hela dagarna.

Varje dag behöver hon komma till arbetsplatsen och uppmuntras av den goda stämningen på avdelningen. Samvaron med arbetskamraterna stöttar henne så att hon orkar med hemlivet.

Gertrud har inte tid att fundera över om hon har ett tillräckligt kvalificerat jobb. För henne är det helt ointressant att sätta in ansträngningarna på att skaffa "bättre jobb" och riskera att förlora de arbetskamrater hon är så beroende av.

● Tre av de intervjuade kompenserar sitt enformiga arbete med att på fritiden ägna sig åt mer stimulerande sysslor. Antingen "extraknäck" som gör det ordinarie arbetet uthärdligare. Eller fackligt engagemang.

Exemplet Johan:

Johan är 35 år och arbetar på en ke-

misk-teknisk fabrik.

Han är norrlänning och har tidigare ägnat sig åt en kombination av jordbruk och skogsbruk. När det började gå dåligt för sågverksindustrin såg han sig tvungen att flytta söderut där det fanns fler jobb. Han har en stor familj att försörja.

Johan har förutom folkhögskola en rad yrkeskurser bakom sig. Dessutom fackliga kurser både inom LO och jordbrukskooperationen. Han är klar över att han fått sin arbetssituation försämrad. Ändå tycker han inte det är lönt att åter söka sig till ett annat jobb.

Han fyller fritiden med sådant han finner intressant. Extraknäck som byggnadssnickare, värvar prenumeranter för en politisk tidskrift, har gått in i ortens manskör.

Byta jobb?

Vilka krafter är det då som medverkar till att den som vantrivs inte tar steget ut och skaffar ett bättre jobb?

Det här är något av vad *Westlander* kommer fram till (sedan hon medvetet bortsett från arbetsmarknadens utbud av jobb):

● Många jämför sitt nuvarande arbete med tidigare arbetsuppgifter. Något som oftast utfaller till de nuvarande arbetsuppgifternas fördel.

● Familjesituationen. Omsorg om sjukliga familjemedlemmar, småbarn, ansträngd ekonomi osv, gör att arbetstillfredsställelsen kommer i andra hand. Arbetstider, restider, lön blir viktigare än arbetets innehåll. Ett uppbrott — byte av arbetsplats — upplevs som ett risktagande.

Nytt från socialdepartementet

Socialminister Rune Gustavsson har tillsatt en särskild arbetsgrupp inom regeringskansliet med uppgift att redovisa ett beslutsunderlag för regeringen i frågor om vård utan samtycke inom socialvård och sjukvård m m.

Bakgrunden är att regeringen kommer att få ta ställning till förslag från tre olika utredningar i frågor som har samband med varandra. Inom socialutredningen — vars slutbetänkande nu är ute på remiss — har rått delade meningar i frågan om sociallagstiftningen skall ge möjligheter till vård utan den enskildes samtycke av vuxna missbrukare av alkohol och narkotika eller om tillräckliga möjligheter till detta ges av lagen om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall (LSPV). En särskild expertgrupp inom socialstyrelsen arbetar fn med en översyn av LSPV, och utredningen beräknas bli färdig i november i år. Slutligen har 1971 års utredning om behandling av psykiskt avvikande (den sk Bexeliuskommittén) redovisat vissa förslag till ändringar i LSPV, vilka fn remissbehandlas.

Den nu tillsatta arbetsgruppen är en tjänstemannaberedning inom rege-

ringskansliet med departementsrådet Lars Grönwall, socialdepartementet, som ordförande. Till arbetsgruppen skall knytas en referensgrupp med företrädare för riksdagspartier samt berörda personalorganisationer. Arbetet skall vara avslutat under våren 1978 och då kunna samordnas med propositionsarbetet med ny sociallagstiftning.

Socialminister Rune Gustavsson säger i en kommentar till beslutet att han har ansett det angeläget att få till stånd en samlad belysning av frågor som berör vården utan enskilds samtycke inom socialvård och sjukvård och av de beröringspunkter dessa frågor har med kriminalvården. Det beslutsunderlag som arbetsgruppen skall ta fram skall grunda sig på de tre utredningarna och de remissvar som kommer in. Arbetet är ett led i det omfattande arbetet inom socialdepartementet med en ny sociallagstiftning.

Citatet

Jorden kan du inte göra om.
Stilla din häftiga själ.
Endast en sak kan du göra:
en annan människa väl.

Stig Dagerman

Världens dödssynd är och blir
alltjämt den stora, sega, sura
Tråkigheten.

Bo Bergman

Säll är den som har till rättesnöre
att man bör nog tänka efter före.

Tage Danielsson

Så snart en kvinna tänker
någorlunda snabbt
så kallas det intuition.

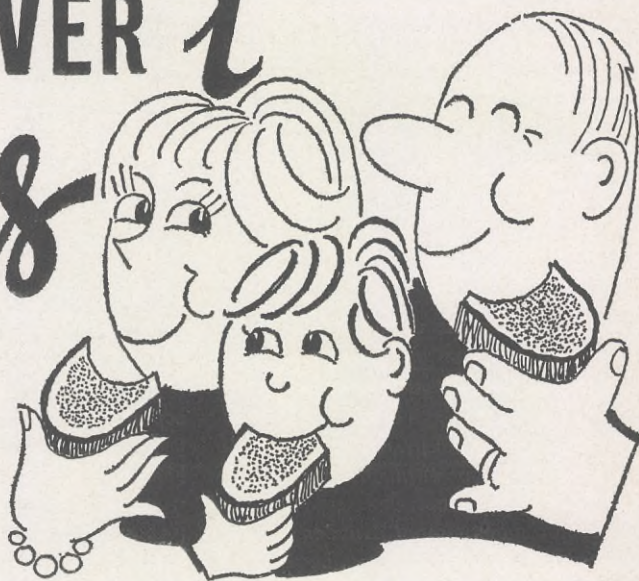
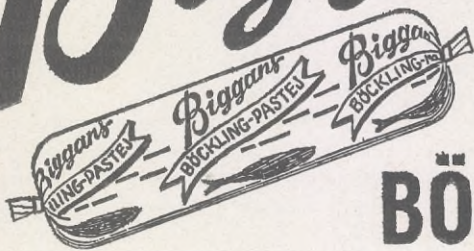
Barbro Alving

Vi lever en sekund i taget,
och sekunden är just nu.

Eyvind Johnson

**Ingen rök
när vi
möts**

PRICKEN ÖVER I Biggans

BÖCKLING som PASTEJ

SMÖR med AROM

VITLÖK
PERSILJA
PEPPARROT

STATUS BILDKRYSSENS

TÄNK VA KUL VI HAR TILLSAMMANS!

34

TÄNK VA KUL VI HAR TILLSAMMANS!

HELT TYSTA

BLIR JUBILÄRER

VÄRMER ÄR KEDJAD

SOLDUD

HAND OCH FÄNGEL

GEMENNA

BEHAGA

SUDDIG

HASTA VIKT

LAGG I FÄLL

VINST PÅ VARA

UNDER HÄLLA

STEL

FLYGFÄ

GÄRDE

VÅRD

STÄND

JÖNS JÖNSSON

FATTA VISA KONST

LITEN GNÄGARE

BOSTAD MED MERA

TAR BORT SKÄGG

REPRODU-CERA

VÄN

VILAR I TULL BATALJ

FINNS FÖR TÄNDVÄRD

FARA PÅ ISEN

VISAR HETT HUMÖR

HAR SAMMA ÅSIKT

INFINITIVMÄRKE VANKA

FRÄN OCH SKARP

KNIPA OBÖTLIG

STRÖM I KÖSTA VAS

FÄR VI I KÖ SVÄRES

SNÄLJÄP ORDA

ÅKALLAN

FÖREKOMMER

RUSDRYCK FÄR FÖL

BSRJAN

SKRIKER

ROLF ALM

HALV KÖRP

TALG-OXE

DRA-GIT VID NÄSÄN

GILLAS AV MES

PAR HÄLLNING

SAMT-LIGA

TRÄD

ÄR DET ATT SMUGGLA

nr 9

Lösningarna måste vara **Status redaktion, Box 3196, 103 63 Stockholm**, tillhanda senast den 10 december och tävlingsbrevens skall vara märkta "Bildkruss nr 9".

Tre priser utdelas som vanligt, nämligen ett på 50, ett på 25 och ett på 15 kronor.

Pristagarnas namn meddelas i Status februari nummer.

Namn _____

Adress _____

Postadress _____

Hjärt- och lungsjukas kamratträff en succé

Höstaktiviteterna hos Faluns hjärt- och lungsjuka har dragits igång med en kamratträff i Västra skolans aula i Falun. Uppslutningen blev över förväntan hos arrangörerna. Ett drygt hundratal medlemmar mötte upp från bygden runt Falun. Man hade besök från riksorganisationen av förbundskamrer Bengt Dahlström för information om kommande verksamhet samt redogörelse för Hjärtats dag som arrangerades i våras, skriver Dala-Demokratens Carl Nilsson.

Introduktionen av kamratträffen blev verkligen pampig när Falu dragspels-gille — sju man och en kvinna och med sex dragspel och två gitarrer — såg till att stämningen kom på topp redan från början. Dragspelsgillet startade som sig bör med "Falujung-

frun" och därefter i snabb följd sex andra musiknummer. Och som belönades med smattrande applåder.

Föreningens ordförande Erik Danielsson tog till orda och hälsade välkommen och redogjorde för verksamheten som varit och vad som kommer

att hända inom en snar framtid. Han berättade att föreningen gjort ansatser för anskaffande av en extra portabel telefon på avdelning 27 på Falu lasarett. Den finns på plats.

Man har också motionerat hos landstinget om rekreativsmöjligheter på Sälens fjällhotell för behövande medlemmar. Arrangemanget ställer sig för dyrbart, men föreningen har inte gett slaget förlorat. Vidare redogjorde Danielsson för Hjärtats Dag som arrangerades på banktorget i Falun. Siffrorna visar att resultatet blev bättre än väntat och man kommer att satsa flera gånger när detta arrangemang blir aktuellt.

Information

Efter Danielssons anförande steg Bengt Dahlström från huvudkommunen upp på podiet och redogjorde för organisationens riksomfattande arbete och vad som är att vänta i framtiden. Beträffande Hjärtats dag hade upptakten varit skrämmande dålig. Av 80 föreningar fanns endast ett tiotal anmälda att fullfölja arrangemanget. När starten närmades gjordes en helomvändning och 75 föreningar ville helt plötsligt vara med och dra sitt strå till stacken. En verkligt angenäm överraskning, sade Bengt Dahlström. Beträffande Falun hade han stora lovord att lägga fram. Faluföreningen var en av landets största och mest aktiva, vilket han ville ha sagt som eloge från förbundets sida. Samtidigt som han också framförde förbundets tack. En varm applåd underströk en lättsmält och trevlig information.

Musikstund

Nästa punkt på dagordningen blev verkligt njutbar. Paret Leonora Westlund, spelande violin och Einar Vicander, piano, båda från Ludvika, presenterade musik som verkligen gick hem.

Lekamliga spisen bestod i kaffe med dopp och rundabordssnack. Tillfälle

En glad kvartett vid kaffebordet av vilka tre fjärdedelar är "hjärntrusten" i faluföreningen. Från vänster Bengt Dahlström, förbundskamrer, Stockholm, Erik Danielsson, ordförande, Britt Rockner, kassör, båda från Falun samt Inge Östlund, Enviken, som har mycket att göra på fältet.

gavs för att stifta nya bekantskaper och gamla fördjupades. Det blev en frågestund, enligt ordförandens ut-sago.

Kamratträffen avslutades med film-förevisning av Axel Nääs, medlem i föreningen och som filmat resor som gjorts och som han berättade om. Kamratträffen renderade till att flera ville bli medlemmar i föreningen, vil- ket gav belägg för att trivseln fanns.

Ökad information om osynliga handikapp

De Hjärt- och Lungsjuka vill få ut en ökad information om osynliga handikapp. Detta enades man om vid en kurs i Saxnäs ordnad av centralföreningen för RHL i länet, deltagare: styrelser och kontaktombud.

För att få ut en ökad information om de problem som drabbar personer med osynliga handikapp beslöt man att via en motion ställd till länets ABF-distrikt i vilken begärs att, vid de kurser ABF har få möjlighet att komma med och ge information om de Hjärt- och lungsjukas problem förslagsvis 40 minuter per kurs. RHL håller informatörer och svarar för informationen.

I övrigt behandlades frågorna kontakten mellan förbund, centralförening, lokalföreningar och kontaktombud. Fråga om medlemsvård diskuterades ingående och att något måste göras för att få med de som drab- bas av hjärt- och lungsjukdomar i våra organisationer vilket måste vara stöd för dem själva och en styrka för organisationen som har att ta vara på medl. intressen både när det gäller det medicinska och sociala.

Studie- och cirkelverksamheten var ämnen som man ansåg bör prioriteras i den kommande verksamheten fritidsproblem. Under kursen fick deltagarna lyssna till en fin vacker musikalisk underhållning av lärarparet Lars-Göran och Gärd Ulander, Saxnäs.

Kursen avslutades med en utflykt till Fatmomakke där Elna Andersson, Saxnäs, visade omkring och berättade om platsen. Kyrkan som under långa tider har varit en gemensam plats att träffas på.

Vilhelmina lokalförening av RHL, svarade för värdskapet. ABF Västerbotten var med och arrangerade kursen.

Möte om Nordkalotten

Riksförbunden för Hjärt- och lungsjuka i Norge, Finland och Sverige höll under veckoslutet 26—28/8 1976 en konferens i Narvik om de handikappades möjligheter till samhällsservice inom Nordkalottområdet. 75 representanter ställde upp. Probleminventeringen gällde de handikappades möjligheter till medicinsk service, möjligheter till arbete och hur de klimatiska förhållandena påverkar handikappet för hjärt- och lungskadade personer.

Man kunde konstatera när det gäller den medicinska servicen att avstånd till läkare och sjukhus även i "centralorterna" på Nordkalotten är längre än i övriga delar av länderna. Detta kompenseras inte av en bättre ambulansservice, vilket skulle kunna vara en utväg att något höja beredskapen att ge akut sjuka hjälp. Diagnostiseringsmöjligheterna är till och med mycket bristfälliga. När det gäller apoteksservice konstaterade deltagarna att åtminstone i norra Finland var tillgången på apotek bättre än i landet som helhet och kan man förmoda bättre än i det övriga Nordkalottområdet.

När det gäller möjligheter till arbete och möjligheter att behålla ett arbete är handikappade på nordkalotten sämre ställda än i de övriga delarna av de nordiska länderna. Basnäringsarna är tung industri i form av skogsbruk - gruvarbete - fiskerinäring och utslagningen är obönhörlig av arbetare som drabbas av någon form av handikapp. Bättre anpassning av arbetsplatser, ökad stimulans med allmänna medel skulle kunna bidra till att handikappade kunde bli mer attraktiva att behålla och anställas även i industriella arbeten. Ökade möjligheter till marknadsanpassad utbildning ansåg konferensen som en viktig åtgärd att tillgripa för att öka handikappades möjligheter till anställning. Kommunerna och de offentliga myndigheterna bör kunna i högre grad än för närvarande anställa handikappade.

De klimatiska förhållandena på Nordkalotten är för grupperna hjärt- och lungsjuka ytterligt påfrestande och bidrar troligen till en försämring av situationen för boende inom Nordkalottområdet. Påbörjad forskning bekostad av det norska förbundet för hjärt- och lungsjuka ger belägg för antaganden i den riktningen.

Den nu genomförda konferensen är den åttonde sedan 1969. Tidigare konferenser har bl a behandlat de handikappades möjligheter till kultur och utbildning, kommunikationerna, bostadsförhållandena, rekreation och rekonstruktion. Från Norrbotten deltog 13 och från Västerbotten 8 medlemmar samt från RHL:s förbundsstyrelse Bror Ek och Tord Axelsson.

Karin Eriksson, Luleå, omgiven av tv Leif Andreassen, norska förbundets organisationsledare och Bror Ek, förbundsstyrelseledamot, Luleå.

Hjärtsjuka i kö till Åsen

Antalet konvalescenthem i landet krymper men så icke Åsens konvalescenthem norr om Örkelunga. 1970 var det tal om att lägga ned det stiftelseägda hemmet men den gången fick det anstå och i dag vill man och behöver to m bygga till.

Efterfrågan är stor och folk står i kö för att få koppla av i det natursköna området.

Förr var stiftelsens satsning kanske mest avsedd för lungsjuka, men i dag är det hjärtsjuka människor som vill vila upp sig på Åsen.

— Helt riktigt, säger Lennart Bladh, riksdagsman och ordförande i stiftelsens styrelse. Jag tycker vi bör ta till vara den popularitet som Åsenhemmet alltid haft. När allmänheten bostavligen knackar på dörren för att komma in anser jag att vi inte stillatigande kan åse detta. Därför har vi faktiskt planer på en tillbyggnad av gästrumsbyggnaden på så sätt att vi där får en våning. Vi får då också ett bättre helhetsintryck av konvalescenthemmet. Passar bra som jubileums-present.

Ombytta roller

Vi nämnde att Lennart Bladh är ordförande. Landstinget har två personer med och organisationerna i övrigt tre. Från Hässleholm återfinner vi Elliott Nylander och Hilding Eliasson.

Båda har varit med från starten och när stiftelsen nu fyller 25 år kan dessa båda herrar allt om Åsenhemmet. Med är också Inga Falk.

På 1940—50-talet var väntetiden lång för de lungsjuka och någon stor chans att komma in på konvalescenthemmen hade man inte. Försäkringskassan som då ägde en rad hem vägrade att ta emot patienterna på grund av smittorisken. Det var då man började fundera inom de hjärt- och lungsjukas förening.

Den gången var Vittsjö först aktuell men den affären blev för dyr. I stället föll våra blickar på Åsen och det har vi inte ångrat, säger Elliott Nylander.

— Åsens Konvalescenthem är en pärla fortsätter Elliott Nylander. Jag har varit med i hjärt- och lungsjukas

förening i 30 år och följt Åsens öde under alla de 25 åren. Vi har stöd av landsting, försäkringskassan, AMS m fl och hoppas att dessa organisationer också inser Åsens betydelse i dagens samhälle. Vi behöver helt enkelt anläggningen. Behovet finns och vår princip är att i första hand tillse länets behov.

— Vi har helt enkelt inte råd att undvara de fördelar Åsen erbjuder, säger Lennart Bladh. Tanken på tillbyggnad är realistisk.

*

I dag har Åsen ett 20-tal gästplatser. Alla handikappvänliga och går dagens förslag igenom kan den 25-årsjubilerande stiftelsen räknat med ytterligare 10 platser och på så sätt minska dagens kö.

Kamratträff ombord på M/S Skåne

Det började en lördagsmorgon nere vid hamnen i Trelleborg, då M/S Skåne kom in från Sassnitz. Då hade 240 medlemmar ur Hjärt- och Lungsjukas lokalföreningar från hela Malmöhus län samlats för att embarkera M/S Skåne, för en kamratträff ombord. Det var medlemmar från Malmö — Lund — Landskrona — Helsingborg — Höganäs och Ystad, som tillsammans med Trelleborg, som var värd för resan, hade på detta sätt ordnat med en kamratträff.

*

Lässmedsmästare Henri Isgren hälsade alla välkomna ombord samt framförde sitt och medlemmarnas tack till Ove Rosdahl, som var ansvarig för

Kvinna med pacemaker har fött två barn

28-åriga fru Gudrun Nilsson från Hällabrottet i Kumla, som efter en hjärtsjukdom fick en sk pacemaker redan i 19-årsåldern har fött två barn. Sedan tidigare hade hon en drygt två år gammal son och för en vecka sedan födde hon ännu en pojke. Både graviditet och förlossning gick bra. Gudrun Nilsson arbetade till två dagar före förlossningen. Det finns endast ett tiotal kvinnor i Sverige med ett hjärta som drivs av en pacemaker, som fött barn.

Glada resenärer på väg att embarkera M/S Skåne. Bilden tagen strax före avresan från Trelleborg.

Musik och sånger

Visserligen kunde Simrishamn och Österlen bjuda ett vackrare väder åt de 150-talet medlemmar från samtliga Kristianstads läns konvalescentföreningar, som mötte upp i Simrishamn och Kivik vid den årliga Länsträffen. Men arrangemanget var på topp och medlemmarna fick en egen prolog att lyssna till.

Länsträffarna arrangeras en gång om året ute i de olika lokala föreningarna. I fjol var det i Klippan, i år stod Österlens Konvalescentförening för värdskapet.

Årets träff var upplagd på ett något annorlunda sätt, redan vid samlingen i Kivik angavs tonen och det blev sedan en eftermiddag i samma tecken.

150 medlemmar

Omkring 150 medlemmar hade mött upp när välkomsthälsningen skedde vid Kungagraven i Kivik. Det blev ett besök vid och kring Karakås, underbart vackert i dessa frukttider.

Sedan följde nästa arrangemang i Gislövs Stjärna. Där bjöds på underhållning i olika former. Välskända Janne Boström från Tomelilla presenterade "Himlaspelet". Det blev musik, sång och dans, gemensam middag och som ett oförglömligt minne fick medlemmarna lyssna till en helt nyskriven prolog.

Reseledare

sökes för

RHL:s rekreativresor

till Kanarieöarna

20.11—4.12 1977.

Närmare upplysningar genom Bengt Dahlström, Förbundskontoret, tel. 08-23 15 30. Svar senast 4.11.77

Arbetskyddsverket vill ha 236 nya tjänster

Arbetskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen vill ha 1 222 tjänster och 197 milj. kr i anslag för budgetåret 1978—79. Det är 65 milj. kr och 236 tjänster mer än styrelsen och inspektionen har för innevarande budgetår.

Det framgår av den budgetframställning arbetskyddsstyrelsen nyligen lämnade till arbetsmarknadsdepartementet.

Arbetskyddsstyrelsen skriver i budgetframställningen att en kraftig utbyggnad av styrelsen och yrkesinspektionen har ägt rum, men utgångsläget i början av 70-talet var inte särskilt gynnsamt varför uppbyggnaden måste fortsätta i hög takt. Detta för att man ska uppnå en godtagbar nivå i fråga om styrelsens anvisningsarbete och yrkesinspektionens besök i företagen.

DYRARE HOS TANDLÄKAREN

De privatpraktiserande tandläkare och tandteknikernas arvoden för höjda med 10,5 respektive 9,5 procent för år räknat. Det föreslår riksförsäkringsverket i en skrivelse till socialdepartementet. Höjningen föreslås gälla från 1 oktober till 30 juni 1978. Om höjningens årsbelopp slås ut på enbart dessa tre kvartal innebär det att taxebeloppen höjs med 14 procent för den föreslagna perioden.

I juni i år förlängde regeringen giltighetstiden för ersättningstaxorna till privatpraktiserande tandläkare och tandtekniker. Det innebär att de dåvarande taxorna skulle gälla oförändrade i avvaktan på resultatet av avtalsförhandlingarna på det offentliga löneområdet.

När överenskommelse nu träffats om 1977 års löner mellan arbetsmarknadens parter, har överläggningar ägt rum och överenskommelse träffats mellan riksförsäkringsverket, Sveriges tandläkarförbund och Sveriges tandteknikers riksförbund. Överenskommelsen läggs nu som förslag till regeringen.

Riksförsäkringsverket beräknas inom kort redovisa förslag till nya taxor också för de privatpraktiserande läkarna.

Arbetskyddsstyrelsen betonar i budgetframställningen de stora krav som ställs på styrelsen och inspektionen genom den nya arbetsmiljölag som avses träda i kraft 1 juli 1978.

Styrelsen återkommer också till kravet att de föreskrifter för arbetsmiljön som styrelsen ska utarbeta enligt den nya lagstiftningen ska vara kostnadsfria för i skyddsarbetet verkssamma.

Föreskrifterna ska fylla ut de ramar som fastläggs i arbetsmiljölagen. Värdet av den nya lagen blir därför i hög grad beroende av vilka resurser som ställs till arbetskyddsverkets förfogande.

*

Av de nya 65 milj. kr som begärs faller 40 på styrelsen och 25 på yrkesinspektionen. Av de begärda 236 nya tjänsterna avses 141 för styrelsen och 95 för yrkesinspektionen.

Rent ut sagt

Under övervägande = Har aldrig hört talas om saken
Under allvarligt övervägande — Skall försöka hitta papperen
Saken vilar för närvarande = Pappren saknas fortfarande
Föremål för ingående undersökning = Översamhet råder
Ert förslag har mottagits med intresse = Hur dum kan ni egentligen bli?
Motser tacksamt edra vidare meddelanden = Kan ni ge mig en idé om vad saken går ut på
Vi återkommer i vederbörlig ordning = Hoppas att ni glömmer av det hela
Saken är för närvarande något svävande = Jag är totalt okunnig om det hela
Som ni minns = Antingen har ni glömt eller aldrig vetat
Som är eder bekant = Detta borde ni ha tagit reda på
Jag överlämnar till eder = Jag har tröttnat på saken — sköt den själv
Saken skall utredas = Jag ber en annan avdelning sköta saken åt mig
Jag föreslår vördsamt = Ni är visserligen chefen men en idiot ändå

den om kragen, samtidigt som han begravde stiletten i ryggen på honom.

De två tumlade omkull och rullade in bland buskarna. Anders hörde det häpna utropet från sitt offer. Rädslan grep honom och besinningslöst stack han gång på gång i bröstet på den liggande.

Johan kom fram och tog honom i armen.

— Kom, väste Johan hest.

Men Anders stack handen innanför rocken på den slappa gestalten under buskarna och drog fram plånboken.

De två sprang genom parken. Anders kastade den blodiga stiletten ifrån sig och följde snubblande kamraten i den vilda och panikslagna flykten.

De mutade kassörskan på den lilla porrbiografen och slank in i värmen. Men de hade ingen behållning av filmen. Nyfikenheten ville inte infinna sig hos någon av dem. Nästan vilset tydde de sig till varandra i bänken.

Efteråt skildes de utan att se varandra i ögonen.

Ingen av dem nämnde med ett ord intermezzot i parken.

*

Aktuellt hade just börjat när Anders kom hem. Han kikade in i rummet där modern satt i en sliten fätölj. Från sovrummet hördes faderns tunga snarkningar. Som långt bortifrån hörde Anders rösten från teven.

"Ett rån mord har förövats i Humlegårdsparken någon gång under kvällen. En man hade rastat sin hund i parken och letts till mordplatsen av hunden. Förövaren var fortfarande på fri fot..."

Anders hörde inte mera. Försiktigt smög han sig in på toaletten. Men han kunde inte kväva illamåendet. Hulkande och gråtande kräktes han upp mellanölet. Men klumpen av räds-

ville inte komma med. Utanför dörren hörde hon moderns ängsliga röst:

— Är du sjuk, Anders?

— Ingenting farligt, hickade han och sjönk ner på knä.

Hårt kramande om toalettstolen satt han på golvet och kände vannmakten smyga genom lemmarna. Han hade ju inte velat det...

Bara velat hjälpa en kompis. ■

Vi lever på...

Forts fr s 4

dåsighet. Varma fötter är betydelsefullt för sömnen så försök aldrig att somna med kalla fötter. Ta istället ett varmt fotbad och skifta med tre minuters mellanrum till ett kallt dito.

Annan långvarig sömnlöshet ska givetvis föreläggas en läkare. Särskilt om sömnrubningen orsakas av smärtsensationer.

På sjukhus möter personalen ideligen patienter som klagar över att de "aldrig får sova". Men nattsystern vet att de med jämna mellanrum slumrar in. Själva vet de det inte. De tycker de varit vakna hela natten. Det är alltså omöjligt för den "sömlöse" att själv hålla kontroll över dessa sovstunder.

Ett annat läkarråd: livsprocesserna är som regel längst klockan 01.00 och man bör därför — om möjligt — se till att få lika många timmars sömn före klockan 01.00 som efter! Men den moderna livsstilen, skiftarbeten och annat lägger oftast hinder i vägen för denna goda regel.

En tröst för den tillfälligt sömlöse kan vara att även om man sover dåligt en natt så får kroppen vila om man försöker slappna av. Och sov så gott i fortsättningen. ■

De handikappade och hygienrummet

Handikappfrågorna är inte något specialproblem, flertalet av oss kommer i en viss ålder att behöva sitta i rullstol eller gå med käpp, framhöll professor Sven-Olof Brattgård på Gustavsbergs symposium "De handikappade och hygienrummet". Vi måste ställa krav av generell natur och slåss för att få igenom kraven. Utrymmeskravet måste ställas före alla andra. Ett annat krav är att arkitekter och produktutvecklare undersöker hur deras produkter verkligen fungerar och tillvaratar erfarenheterna från brukarna.

Arkitekt Hans Örnhall, Statens Planverk, framhöll att nya bygg- och länebestämmelser syftar till att öka den allmänna användbarheten hos bostaden och dess inredning. Alla nya lägenheter bör ha en sådan grundstandard att de sedan kan anpassas efter de handikappades behov.

Överingenjör Bengt Lundqvist, AB Gustavsberg, presenterade en omfattande önskelista för handikappade när det gäller WC, tvättställ, bidé, badkar och dusch. Ingenjör Marie Lindgren från samma förtag redovisade i Keramiskt Centrum i Gustavsberg en serie handikappanpassade bad- och toaletterum med utgångspunkt från de aktuella krav som idag ställs av myndigheter och handikapporganisationer.

Man skärskådade Gustavsbergs hygienprodukter i detalj, men diskuterade också fortsatt forskning och information. Gustavsbergs VD, professor Bo Broms, framhöll att en information från handikapporganisationerna, koncentrerad genom Handikappinstitutet, till industri, politiker och andra beslutfattare angående generella krav och normnivåer, var en förutsättning för en tillverkning av hygienrum och -produkter som bättre motsvarar de handikappades behov.

Pristagare bildkruss nr 7

1:a pris 50 kr Bertil Jörgensen, Rörbecksgatan 27, 311 00 Falkenberg

2:a pris 25 kr Therese Nicander, Smålandsgatan 25, 331 00 Värnamo

3:e pris 15 kr Naëmi Peterson, Storgatan 82, 615 00 Valdemarsvik

Ett tryggt stöd i en svår stund

Stockholms

ELDBEGÄNGELSEFÖRENING

Ombesörjer både eldbegängelse- och jordbegravningar. Utan enskilt vinstintresse.

Huvudkontor: Sveavägen 116 vid Odengatan 15 15 60

Söder: Ringvägen 127 40 58 59 eller 40 58 76

Folkungagatan 104 (vid Renstiernasgatan) 43 66 17

Kungsholmen: Hantverkarg. 28 53 33 75 Sollentuna: Sollentunav. 118 96 26 25

(AB Öhmans begr.byrå) 63 40 61 Hägersten: Blommensbergsv. 127

Östermalm: Valhallav. 143 777 22 10 vid Hägerstensv. 18 65 00

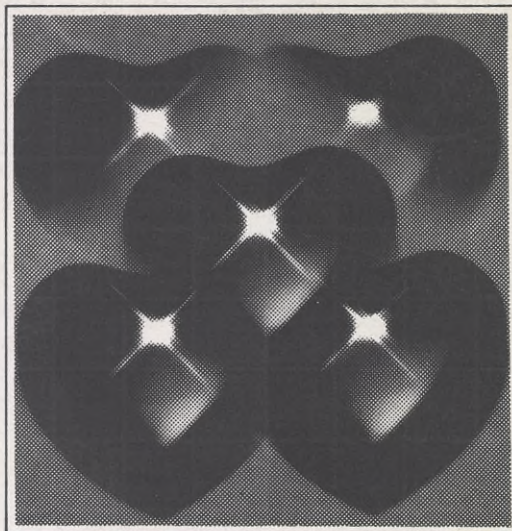
Handen: Källv. 20 B 0760/191 00 Järfälla: Ombud fru G. Hahn 0758/108 00

Märsta: Ombud. Stationsg. 3 0760/191 00 Göteborg: Chalmersg. 21 031/20 21 30

Rådgivning och dödsfallsanmälan efter kontorstid 08/59 67 00

"Bättre lyss till en sträng som brast än att aldrig spänna en båge", som skalden så riktigt påpekade. Han som spänner bågen, eller snarare armborstet, står staty i Rottneros park i Värmland.

DET BATTERI- DRIVNA HJÄRTAT.

Hur är det att leva med pacemaker?
Kan jag motionera som tidigare?
Får jag körkort om jag har pacemaker?
Eller är jag dömd till ett annorlunda,
stillasittande liv?

"Det batteridrivna hjärtat" är en ny
skrift i Skandias serie Vår hälsa.
Docent Olof Edhag, Serafimer-
lasarettet, Stockholm, berättar om
när och varför man opererar in en
pacemaker och hur patientens liv

förändras efter en sådan operation.
Det är en angelägen skrift. Speci-
ellt för dig som själv har en pace-
maker eller för dig som har nära
kontakt med en pacemakerpatient.
Om du tex är anhörig eller jobbar
inom ett vårdsyrke.

Skriften finns att hämta gratis på
alla Skandiakontor. Eller kan rekvi-
reras med denna kupong.

Jatack!

Sänd mig gratis . . . . ex av nya Vår hälsa-skriften
"Det batteridrivna hjärtat".

Namn _____

Adress _____

Postnr _____

Postanstalt _____ Status 9/77

Märk kuvertet "Vår hälsa" och posta det till
Skandia, Fack, 103 60 Stockholm.

SKANDIA